

Yerel Yönetimlerin Sürdürülebilir Gelişmedeki Etkinliği: Kuzey Kıbrıs Uygulaması

Tuğba Sin

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İşletme Yönetimi
dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ağustos2016
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Mustafa Tümer
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin İşletme Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. İlhan Dalcı
İşletme Bölüm Başkan Vekili

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İşletme Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. Deniz İşcioğlu
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Mustafa Tümer
2. Doç. Dr. Deniz İşcioğlu
3. Yrd. Doç. Dr. Kamil Sertoğlu

ABSTRACT

The most general definition for the sustainable development is; using the value and resources that we have to day both to make a better quality of economic and social life of people living in today and also transferring these values and resources to the next generations. A society will only be able to survive if it is configured in a way that would guarantee the economic and social existence of future generations. According to definition of sustainable development and its components, it is concluded that due to ensuring maximum participation the easiest can be reached at local level. This is why local governments are the most important players of the state on the way of realization of sustainable development goals at the national level.

Local governments are the form of government that allows the participation of public to the management by providing the opportunity of to be managed by the manager selected by the public itself. For this reason, the needs of the districts, are better determined by the local authorities than the central government. Today, most of the developed societies ensured the continuity of development by the concept of decentralization.

Within this research framework, it has been focused on the impact of Northern Cyprus Turkish Republic local governments on sustainable development of districts; in this regard, this theoretical study was tasted and has been evaluated by descriptive analysis method by the results of interviews and surveys conducted.

Key Words: Sustainable Development, Local Governments, Municipalities, North Cyprus.

ÖZ

Sürdürülebilir Gelişme en genel tanımıyla bugünkü sahip olduğumuz değer ve kaynakların hem bugünde yaşayan insanların ekonomik ve sosyal yaşamlarını daha kaliteli bir hale getirebilmesi amacıyla kullanılması hem de bir sonraki nesillere bu değer ve kaynakların aktarılabilmesidir. Bir toplum ancak, ekonomik ve sosyal açıdan gelecek kuşakların da varlığını güvence altına alacak biçimde yapılanmıyorsa varlığını sürdürebilecektir. Sürdürülebilir gelişmenin tanımı ve bileşenlerine itibariyle, katılıma en fazla olanak tanınması nedeniyle en kolay yerel düzeyde sağlanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sebeple devletlerin ulusal düzeyde sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeleri yolunda en önemli aktör yerel yönetimlerdir.

Yerel yönetimler, halkın kendi eliyle bölgesinden seçtiği yöneticilerle yönetilmesini sağlayan böylelikle yönetime katılmasına olanak veren yönetim biçimidir. Bu nedenle bölgelerin ihtiyaçları yerel yönetimlerce, merkezi yönetime göre daha iyi tespit edilir. Günümüzde kalkınmış toplumların birçoğu gelişmelerinin devamlılığını yerinden yönetim anlayışı ile sağlamıştır.

Bu araştırma çerçevesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yerel yönetimlerinin bölgenin sürdürülebilir gelişimine etkisi üzerine yoğunlaşmış, bu kapsamda yapılan mülakat ve anket çalışmaları ile bu teorik çalışma test edilerek sonuçları betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilir gelişme, yerel yönetimler, belediyeler, Kuzey Kıbrıs.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde başarabileceğime benden çok inanarak desteğini, emeğini, sabrını ve zamanını benden hiç esirgemeyen, çalışma sũresindeki katkılarıyla yoluma ışık olan başta Danışmanım Doç. Dr. Deniz İşcioğlu olmak üzere,jũriye katılmayı kabul eden Prof. Dr. Mustafa Tũmer ve Yrd. Doç. Dr. Kamil Sertoğluhocalarıma sonsuz teőekkũr ederim.

Araştırma sũrecinde sabırla her derdimi dinleyen, her tũrlũ yardımı yapan, her zaman ve her koşulda karşılıksız yanımda olan, elimi hiç bırakmayanok değerli yol arkadaşlarım Oğuzhan Seerdin ve Jale Dinarlı ile motivasyonu ile beni ayakta tutan İbrahim Darbaz'a teőekkũrũ bir borç bilirim.

Son olarak, dualarını ve desteğini eksik etmeyen aileme, tũm içtenliğiyle desteğini esirgemeyen Seerdin ailesine, bana her zaman gũ verip yanımda olanyol gũstericim Ertan Tosun'a teőekkũrlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ÖZ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	3
1.2 Araştırmanın Önemi	4
1.3 Kapsam ve Sınırlılıklar.....	4
1.4 Tezin Yapısı	5
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜRÜN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
2.1 Sürdürülebilir Gelişme	7
2.1.1 Sürdürülebilir Gelişmenin Tanımı ve Anlamı	7
2.1.2 Sürdürülebilir Gelişmenin Hedefleri ve Göstergeleri.....	9
2.1.3 Sürdürülebilir Gelişme Politikalarının Düzeyleri.....	11
2.2 İlgili Çalışmalar	12
3 KUZNEY KIBRIS'TA YEREL YÖNETİMLER.....	16
3.1 KKTC'nde Yerel Yönetimler.....	16
3.1.1 Hukuki Altyapı	16
3.1.1.1 Anayasa.....	16
3.1.1.2 Yerel Yönetimleri Düzenleyen Yasalar	17
3.2 Yerel Yönetimlerin Temel Aktörü: Belediyeler.....	19

3.2.1Belediyelerin Kurumsal Yapısı.....	19
3.2.2Belediyeler Nüfus ve Konut Sayısı.....	20
3.2.3Belediyelerin Finansal Yapısı.....	21
3.2.3.1 Gelirler.....	21
3.2.3.2Giderler	32
3.2.3.3Gelir-Gider Dengesi.....	34
4 ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	37
4.1 Problemin Tanımı.....	37
4.2 Veri Toplama Aracı.....	37
4.3Verilerin Analizi.....	40
5 SAHA ÇALIŞMASI BULGULARI	41
5.1Katılımcıların Demografik Özellikleri	41
5.1.1Kurum.....	41
5.1.2Bölge.....	42
5.1.3Yaş	42
5.1.4Eğitim Durumu	43
5.1.5Gelir Düzeyi.....	44
5.1.6Cinsiyet.....	44
5.2KKTC'nin Sürdürülebilir Gelişiminde Yerel Yönetimlerin Etkinliğine İlişkin Bulgular.....	45
5.2.1Sürdürülebilir Gelişmenin Ölçüsü	45
5.2.2Bölgelerin Sürdürülebilir Gelişmişlik Düzeyi	46
5.2.3Bölgenin Sorunları.....	48
5.2.4Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Lider Kurum.....	50
5.2.5Yerel Yönetimlerin Diğer Yerel Kurumlarla İşbirliği.....	51

5.2.6Ele Alınması Gereken Öncelikli Sorunlar	52
5.2.7Sürdürülebilir Gelişmeye Yönelik Yapılan Altyapı Yatırımları	53
5.2.8Sosyal ve Kültürel Altyapı Hizmetleri	54
5.2.9Yerel Yönetimlerin Sürdürülebilir Gelişime Katkısı.....	55
5.2.10Sürdürülebilir Gelişmeyi Engelleyen Faktörler.....	56
5.2.11 Yerel Yönetimlere Merkezi Yönetimce Yeterince Kaynak Ayrılıyor mu? 57	
5.2.12Girişimcilerin Yatırım Yapma Nedenleri	59
5.2.13Sanayinin Gelişebilmesi İçin Yerel Yönetimlere Düşen Görevler.....	60
5.2.14Girişimcilik Kültürünü Engelleyen Unsurlar.....	61
6 SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	64
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	74
EK 1: Yerel Yönetimlerin Sürdürülebilir Gelişmede Etkinliği: Kuzey Kıbrıs Uygulaması	75

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
KEİ	Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TC	Türkiye Cumhuriyeti

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2015 Özkaynak Gelir Verileri	23
Tablo 2: Belediyelere Devlet Katkısı 2015	25
Tablo 3: T.C. Kaynaklarından Belediyelerin Altyapı ve Yatırımlarına Katkıları.....	31
Tablo 4: Özkaynak Gelirlerinin Personel Giderlerini Karşılama Oranı.....	34
Tablo 5: Gelir Gider Dengesi (2015)	34
Tablo 6: Katılımcıların Kurumlara Göre Dağılımı	41
Tablo 7: Katılımcıların Bölgesel Dağılımı.....	42
Tablo 8: Katılımcıların Yaş Dağılımı	42
Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	43
Tablo 10: Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 11: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	44
Tablo 12: Sürdürülebilir Gelişmenin Ölçüsü	45
Tablo 13: Bölgelerin Sürdürülebilir Gelişmişlik Düzeyi	46
Tablo 14: Bölgelerin Önem Sırasına Göre Sorunları	48
Tablo 15: Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Lider Kurum.....	51
Tablo 16: Yerel Yönetimlerin Diğer Yerel Kurumlarla İşbirliği İhtimali	51
Tablo 17: Yerel Yönetimler Tarafından Ele Alınması İstenilen Öncelikli Sorunlar .	52
Tablo 18: Altyapı Yatırımlarının Yeterliliği	54
Tablo 19: Sosyal ve Kültürel Altyapı Hizmetleri Hakkındaki Görüşler.....	54
Tablo 20:Yerel Yönetimlerin Bölgenin Sürdürülebilir Gelişime Katkısı Hakkında Görüşler.....	55
Tablo 21:Sürdürülebilir Gelişmeyi Engellleyen Faktörler.....	56

Tablo 22: Yerel Yönetimlere Merkezi Yönetimce Ayrılan Kaynakların Yeterliliği Hakkındaki Görüşler	58
Tablo 23: Girişimlerin Yatırımını Yapmayı Tercih Etme Nedenleri	60
Tablo 24: Sanayinin Gelişmesinde Yerel Yönetimlere Düşen Görevler	61
Tablo 25: Girişimcilik Kültürünü Engelleyen Unsurlar	61

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: İlçelere Göre Nüfus ve Konut Sayılarının Dağılımı (% Yüzde).....	21
Şekil 2: Belediyeler Genel Gelirleri (2006-2014).....	22
Şekil 3: Özkaynak Gelirleri Dağılımı 2015 (Yüzde)	24
Şekil 4: Projelerin sektörel dağılımı.....	29
Şekil 5: Altyapı Yatırım Projeleri Dağılımı	30
Şekil 6: Belediyeler Genel Giderler (2006-2014)	32
Şekil 7: Personel Giderlerinin Genel Bütçe İçerisindeki Payı (2006-2014)	33

Bölüm 1

GİRİŞ

“Sürdürülebilirlik” kavramı, 1987 yılında yayınlanan “Ortak Geleceğimiz ve /veya Brundtland Raporu” adlarıyla bilinen Birleşmiş Milletler Çevre ve Gelişme Komisyonu’nun yayınladığı raporla birlikte yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Kentbilim Terimleri Sözlüğünde sürdürülebilirlik kavramı (1998) dengeli ve sürekli gelişme olarak adlandırılmıştır. Buna göre “çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın, ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü” (Keleş, Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 1998, s. 112) biçiminde tanımlanmaktadır. Sürdürülebilirlik; sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik kurumsal süreçler içeren, çeşitli göstergeleri olan çok boyutlu bir kavramdır. Nitekim bir toplum ancak, ekonomik ve sosyal açıdan gelecek kuşaklarında varlığını güvence altına alacak biçimde yapılanmışsa varlığını sürdürebilecektir (Mengi & Algan, 2003, s. 1-2).

Sürdürülebilir gelişmenin tanımına ve bileşenlerine bakıldığında, katılıma en fazla olanak tanınması nedeniyle en kolay yerel düzeyde sağlanabileceği sonucuna ulaşılabilir.” (Mengi & Algan, 2003, s. 152-153). Bu sebeple devletlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeleri yolunda en önemli aktör yerel yönetimlerdir. Nitekim tanımı itibarıyla “yerel yönetim, halkın yönetime katılmasına

olanak veren, kendi eliyle seçtiği yerel örgenlerce yönetilmesini içeren yönetim biçimi” (Keleş, Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 1998, s. 144) dir.

Bu çalışmada sürdürülebilir gelişmede yerel yönetimlerin etkinliği teorik olarak ele alınarak, Kuzey Kıbrıs'ta yapılan anket ve mülakat çalışması ile bu teorik çalışma test edilerek sonuçları analiz edilmeye çalışılacaktır.

Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya'dan sonra üçüncü büyük adası olan Kıbrıs Adasının kuzeyinde 1983 yılında ilan edilen ve sonrasında Uluslararası Toplum tarafından “Kıbrıs Cumhuriyeti”nin kontrolü altında bulunmayan bölge’ olarak tanımlanan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, küresel alanda uluslararası toplum tarafından tanınmamasından dolayı maruz kaldığı ambargolar ve sahip olduğu kıt kaynaklar dolayısıyla sürdürülebilir bir yapıya sahip olduğu söylenemez. Kuzey Kıbrıs'ta yerel yönetimlerin en önemli yapı taşı belediyeleridir. 5'i ilçe olmak üzere 28 belediye faaliyet göstermektedir (Şafaklı & Güryay, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) Belediyelerin Mali Yapısı ve Temel Sorunları, 2004, s. 52). Belediyelerin mali durumu ülke kamu maliyesine paralel bütçe açıkları ile boğuşmaktadır. Belediyelerin gelir kaynakları; öz kaynak gelirleri, Devlet katkısı, borçlanma ve koşullu yardım ve bağışlardan oluşmaktadır. Devlet katkısı; Devlet bütçesinin vergi gelirlerinden ayrılan (yüzde 9,25) ve her belediyeye sınırları içerisinde yaşayan nüfus dikkate alınarak dağıtılan bir gelirdir (51/1995, 2016). Öz Kaynak gelirleri ise belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlere karşılık aldığı gelirlerden; emlak vergisi, içme suyu gelirleri, kanalizasyon gelirleri, temizlik-aydınlatma gelirleri, imar geliri ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Buna karşın belediyelerin bütçe giderlerinin ortalama yüzde 47'sini personel maaş ve sigorta prim giderlerinin oluşturduğu görülmektedir. Bunun dışındaki giderleri, belediyenin kent veya kırsalda olmasına göre vatandaşın hizmet beklentileri ve

belediyenin önceliklerine göre değişen giderler oluşturduğu için belediyeler arasında önemli farklılıklar görölmektedir (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği, 2015, s. 70).

Özetle rakamsal verilerden ve literatürde yer alan çalışmalardan anlaşılıyor ki Kuzey Kıbrıs'ın yerel yönetimlerinde, merkezi yönetiminin de mevcut durumu sürdürülebilir değildir vesürdürülebilirliği sağlayacak yatırımlar için bütçelerinde ödenek ayıramamaktadırlar. Bu nedenlerden dolayı yatırımlar dış yardımlarla gerçekleşmek zorundadır. KKTC kamu bütçesi Türkiye Cumhuriyet'i tarafından 1974 yılından beri yardımlarla sürekli desteklenmektedir. İki ülke arasında imzalanan ekonomik işbirliği anlaşmaları 2001 yılından itibaren Ekonomik ve Mali İşbirliği Protokolü haline gelmiş ve reformları içeren ekonomik programlarında uygulanmaya başlanması ile ekonomik ilişkiler yeni bir boyuta taşınmıştır (Kendirci, 2013). Böylelikle yardımların hedefi mali yıl bütçe açıklarını kapatmak ve yatırım ihtiyaçlarını gidermenin yanı sıra KKTC ekonomisinin sağlam temeller üzerinde, kendi kendine yetebilir hale gelmesini sağlamak olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda 2010-2012 dönemini kapsayan "Kamunun Etkinliğinin ve Özel Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması Programı" ile ülke ekonomisinin kalkınmasında yerel yönetimlerin güçlenmesi ve ulusal kalkınmanın merkezden mahalle olduğu kadar, mahalden de merkeze doğru olması ihtiyacı gözünün de bulundurularak Belediyelerin altyapı yatırımlarına ayrılan katkı miktarları arttırıldığı gözlemlenmiştir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle bu çalışmada sürdürülebilir gelişme kavramı ve KKTC yerel yönetimlerinin yapısını açıklamayı ve Kuzey Kıbrıs'ta yapılacak anket ve mülakat çalışmaları ile bu teorik çalışmayı test ederek sonuçlara

göre KKTC belediyelerinin bu kavrama göre durumunu ve sorunlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmada belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularını test etmek için anketve mülakat soruları kullanılmıştır.

1. KKTC’de Sürdürülebilir Gelişmenin Ölçüsü Nelerdir?
2. Yerel yönetimlerde sürdürülebilir gelişmeyi destekleyen ve engelleyen unsurlar nelerdir?
3. Bölgedeki yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar nelerdir?
4. Yerel yönetimler bölgenin sürdürülebilirliğine yeterince destek veriyor mu?
5. Sürdürülebilir gelişmede merkezi yönetimin yerel yönetimlere katkısı nelerdir?
6. KKTC’deki yerel yönetimleri girişimcilik kültürünü destekliyor mu?

1.2Araştırmanın Önemi

Literatürde, KKTC özelinde sürdürülebilir gelişmede yerel yönetimlerin etkinliğine yönelik araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile sürdürülebilirlik olgusu teorik olarak ele alınarak, Kuzey Kıbrıs özelinde yapılan anket ve mülakat çalışmalarını bu teorik çalışma test edilerek sonuçlar değerlendirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

1.3Kapsam ve Sınırlılıklar

Sürdürülebilir gelişmeyi gerçekleştirebilmenin yolu, küresel, bölgesel ve yerel düzeyde tüm aktörlerin işbirliğiyle mümkün olacaktır. Ancak bu çalışma kapsamında Kuzey Kıbrıs özelinde sürdürülebilirlik olgusuna sadece yerel yönetimlerin etkinliği açısından bakılacaktır.

Literatürde kalkınma ve sürdürülebilir gelişme kavramları birbiri yerine kullanılabilen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada kalkınma

kavramı yerine sürdürülebilir gelişme kavramının kullanılması gelişmenin yalnızca ekonomik boyutta değil sosyal, siyasi ve kültürel boyutta da ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada *development* kavramı karşılığı olarak daha çok niceliksel büyümeyi çağrıştıran *kalkınma* yerine, aynı zamanda niteliksel büyümeyi ve iyileşmeyi de kapsayan *gelişme* kavramı kullanılmaktadır.

Çalışma kapsamında kamu görevlileri, yerel yöneticiler (belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve belediye müdür ve amirlerine) , özel sektör (sanayi ve ticaret odası ile esnaf birliklerine kayıtlı işletmelere), sivil toplum kuruluşları (siyasi partiler, sendikalar ve derneklere) ve üniversiteleri (akademisyen ve çalışanlar) kapsayan internet aracılığıyla deneklere ulaştırılan anket yapılmıştır.

1.4 Tezin Yapısı

Bu çalışmanın:

Birinci Bölüm olan Giriş bölümünde, araştırmanın altyapısına ilişkin giriş niteliğinde özet, araştırma problemi, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıklar ile çalışmanın yapısına ilişkin bilgi verilmiştir.

İkinci Bölümünde, sürdürülebilir gelişmenin kuramsal esasları ve konu ile ilgili araştırmalar özetlenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Sürdürülebilir gelişme kavramının; tanımı ve anlamı, hedefleri ve göstergeleri ve sürdürülebilir gelişme politikalarının düzeyleri konuları üzerinde durulmuştur. Sürdürülebilirlik ve yerel yönetimlere ilişkin küresel, bölgesel ve KKTC özelinde literatürde bulunan ilgili çalışmalarının içerikleri hakkında özet bilgiler verilmiştir.

Üçüncü Bölümünde, Kuzey Kıbrıs yerel yönetimlerinin genel görünümü ve hukuki altyapısı, Belediyelerin kurumsal ve finansal yapısı, mevcut bütçe gelir ve giderleri alt başlıklarıyla mevcut durumları hakkında detaylı bilgi verilecektir.

Dördüncü Bölümünde,araştırma yöntemi, araştırma probleminin tanımı ile evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

Beşinci Bölümde, araştırma problemleri doğrultusundaanket ve mülakat yöntemleriyle yapılan saha araştırmalarının sonucunda toplanan bulgulara yer verilecektir.

Altıncı Bölümde, araştırma sonuçlarının genel değerlendirmesi ve önerilere yer verilecektir.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜRÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde sürdürülebilir gelişmenin kuramsal esasları ve konu ile ilgili araştırmalar özetlenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Sürdürülebilir gelişme kavramının; tanımı ve anlamı, hedefleri ve göstergelerive sürdürülebilir gelişme politikalarının düzeyleri konuları üzerinde durulmuştur.

Sürdürülebilirlik ve yerel yönetimlere ilişkin küresel, bölgesel ve KKTC özelinde literatürde bulunan ilgili çalışmalarının içerikleri hakkında özet bilgiler verilmiştir.

2.1 Sürdürülebilir Gelişme

2.1.1 Sürdürülebilir Gelişmenin Tanımı ve Anlamı

Kentbilim Terimleri Sözlüğünde sürdürülebilirlik kavramı (1998) sürekli ve dengeli gelişme olarak adlandırılmıştır. Buna göre, doğal kaynakların savurganlığa yol açmayan akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararlarını da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın, ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü” (Keleş, Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 1998, s. 112) biçiminde tanımlamaktadır.

Goodland ve Ledec’e göre sürdürülebilir gelişme, günümüzün erişilebilir ekonomik ve diğer toplumsal yararlarını geleceğin olası potansiyel yararlarını tehlikeye atmadan en iyi şekilde kullanılmasını temel alan bir tür toplumsal ve yapısal ekonomik dönüşümdür (Bozlağan, 2002). Nitekim Dünya Çevre ve Gelişme

Komisyonu'nun Ortak Geleceğimiz adlı raporunda, bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak olarak tanımlanmıştır(Çorakçı, 1989).

Repetto ise sürdürülebilir gelişmeyi, insanlığın uzun dönemli gönenc ve esenliği için, mali ve fiziksel varlıkların yanı sıra doğal kaynakların ve insan kaynaklarının yönetilmesini ve işletilmesini sağlayan bir gelişme stratejisi olarak tanımlamıştır (Bozlağan, 2002).

Sürdürülebilirlik (sustainable), bir şeyin sürekliliğini ifade ederken, gelişme (development¹) ise niceliksel bir değişimin, ilerlemenin ve iyileşmenin aynı zamanda niteliksel olmasını da anlatır(Mengi & Algan, 2003, s. 2).

Sürdürülebilirlik yaklaşımını tanımlamadakullanılan ortak terimler (bunlarla sınırlı olmasa da) çevresel yönetim, ekonomik büyüme, kamu sağlığı ve sosyal eşitliğin birbiriyle ilişkili olduğu geniş bir çerçeveyi içermektedir (Zborel, 2010). Ayrıca, sadece gelişmekte olan ülkelerin değil tüm dünya devletlerinin uygulaması gereken bir anlayıştır. Gelişmekte olan ülkeler için, ekonomik ve sosyal gelişmelerini gerçekleştirirken çevreyi ve doğal kaynaklarını da korumayı ifade ederken; sanayileşmesini tamamlamış ülkeler için bugünkü refah düzeylerini muhafaza ederek, yaşam kalitelerini yükseltebilmek için çevre değerlerine sahip çıkmak anlamına gelmektedir. Ekonomik gelişmelerin sağlanması, sosyal dayanışma ve çevre koruma amaçlarının gerçekleştirilmesi gibi hedefler, toplumdaki tüm bireylerden ve gruplardan, yeryüzündeki tüm ülkelere kadar, küresel, bölgesel, yerel ve toplum düzeyinde tüm aktörleri ilgilendirmektedir (Mengi & Algan, 2003, s. 4-5).

¹ Kaynakta ve bu çalışmada *development* kavramı karşılığı olarak daha çok niceliksel büyümeyi çağrıştıran *kalkınma* yerine, aynı zamanda niteliksel büyümeyi ve iyileşmeyi de kapsayan *gelişme* kavramı kullanılmaktadır.

2.1.2 Sürdürülebilir Gelişmenin Hedefleri ve Göstergeleri

Mengi ve Algan (2003)'a göre sürdürülebilir gelişmenin başlıca hedefleri sosyal dayanışmayı sağlamak, ekonomik yapabilirliği artırmak ve ekolojik sorumluluğu yerleştirmektir. Sosyal dayanışma; toplumun her zümresinin kaynaklara erişiminde adaletin sağlanması; dezavantajlı grupların ve bölgelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve politik yaşamla bütünleşmelerinin sağlanmasıdır. Sosyal ve politik katılımın teşvik edilmesi, sosyal uyumun güçlendirilmesi, toplumun varlığını sürdürebilmesi ve işlevsel olabilmesi için gereklidir. Ekonomik yapılabirliğin sağlanması doğrultusunda ise, ekonomik etkinliklerden beklenen, bireysel ve toplumsal gereksinimleri etkin ve etkili bir biçimde karşılamasıdır. Üretimde ise sosyal ve insan kaynaklarının sürdürülebilir olması, bu kaynaklardaki artışın yalnızca niceliksel değil, aynı zamanda niteliksel de olması anlamına gelmektedir. Öte yandan kamu borçlanması, bugünkü ve gelecek kuşakları tehlikeye atacak biçimde olmamalıdır. Ekolojik sorumluluk çevreyle ilgili mevcut zararların ortadan kaldırılması ve doğanın, kendi dinamik çeşitliliği içinde korunması, doğal yaşam temellerinin güvence altına alınması temel kurallardır (Mengi & Algan, 2003, s. 7-11).

Brundtland raporuna göre sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için gerekli şartlar şu şekilde sıralanmaktadır: (Güneş, 2004)

- Siyasal sistem, karar almada vatandaşların etkin katılımını sağlamalı
- Ekonomik sistem, üretim fazlası ve teknik bilgiyi sürdürülebilir biçimde sağlamalı
- Sosyal sistem, dengesiz gelişmeden doğan gerilimlere çözüm bulabilmeli
- Üretim sistemi, gelişirken ekolojik tabanı korumaya saygı göstermeli
- Teknolojik sistem, durmadan yeni çözümler arayabilmeli

Zborel (2010)'e göre sürdürülebilirlik planları toplumlara özeldir ve kapsamı, yaklaşımı ve uygulama alanları büyük ölçüde farklılık gösterebilir. Buna rağmen, başarılı programlar aşağıdaki “başarının sırları”ndan birkaçını paylaşma eğilimindedir: (Zborel, 2010)

- Bilgileri halka açıkla; aktif olarak toplumun girdilerini araştır ve dahil et
- Şampiyon ol; her aşamaya yerel liderlik ve bağlılık göster
- Anlamı bul: Sürdürülebilirlik nedir, toplum için ne anlama geldiğini tanımla
- Çevreyi gözetle; diğerlerinin tecrübelerini ara (ve ödünç al)
- Arkadaşlık kur; kamu- özel işbirliğini/ortaklığı teşvik et
- Daha fazla arkadaş bul; bölgesel bakış açılarında içer
- Karıştır; yaratıcı düşün- ilkeler araç kutusundaki araçlardan bir tanesidir
- Adaletle odaklan; sosyal eşitliği düşünen ve sağlayan ol
- Başarıya organize ol: belediye operasyonlar boyunca hedef ve sorumluluklara personeli çok iyi entegre etmeli
- Durum değerlendir: Ölç, izle, raporla. Yenile.
- Biraz öğün: Neler başardığını paylaş

Sürdürülebilir gelişme ile ilgili genel olarak göstergeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

(Mengi & Algan, 2003, s. 11-13)

- Sosyal güvenlik ve refah; bu başlık altında hane halkı geliri, gelir paylaşımı, açlık sınırının altındaki kişi sayısı, sosyal güvencenin türü ve finansmanı;
- Sağlık; ortalama yaşam süresi, bedensel sağlık, uyuşturucu madde tüketimi, sağlık masrafları, kişi başına yapılan sağlık harcamaları;
- Öznel yaşam koşulları; genel olarak ve/veya yaşlara göre yaşamdan memnuniyet, yerleşim alanlarına göre yaşamdan memnuniyet;
- Konut ve barınma; kişi başına düşen oturma alanı, memnuniyet;

- Kùltür ve boşzaman etkinlikleri; kùltür etkinlikleri için yapılan harcamaların toplam harcamalar içindeki payı;
- Sosyal dayanışma ve katılım; çeşitli kulüp, dernek ya da sivil toplum örgütlerine aktif üyelik, karar organlarında kadınların durumu, yerel ve bölgesel süreçlere katılım olanakları;
- Gelişme işbirliği; küresel alanda sürdürülebilir gelişim için az gelişmişülkelere gelişme yardımları;
- Eğitim ve bilim; okuryazarlık oranı, kişi başına düşen kamusal eğitim harcamaları, cinsiyete göre okula devam süresi,iletişim araçlarını kullanma oranı
- Üretim; kişi başına düşen GSMH;
- Tüketim; kişi başına tüketim giderleri;
- Zararlı maddeler ve atıklar; atıkların yönetimi ve katı atıkların geri dönüştürülme oranı;
- Toprak; tarım yapılabilir alan, erozyon;
- Su; su tüketimi, atık suların yönetimi için yapılan harcamalar;
- İklim; sera gazı emisyonları, iklim değışiklikleri;
- Alan kullanımı; kentsel ve kırsal alanların oranı;
- Biyo çeşitlilik; türlerin çeşitliliği, habitat çeşitliliği;
- Enerji ve ormanlar; kişi başına kullanılan enerji, yenilenebilir enerji kaynaklarının tüketimdeki oranı, toplam orman alanları, koruma için ayrılan yardımlar vb.

2.1.3 Sürdürülebilir Gelişme Politikalarının Düzeyleri

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (1992) ile birlikte sürdürülebilir gelişme tüm dünya tarafından kabul edilen bir politika haline gelmiştir.

Rio Konferansı sonrasında sürdürülebilir gelişme anlayışının siyasi, ekonomik ve sosyal düzlemde alınan kararlarla uygulanabilmesinde; yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel sektör kuruluşları ve bireylerin ortak katılımı ve girişimlerinin gerekliliği vurgulanmıştır (Tosun, 2009). Bu konferansta kabul edilen “Gündem 21” insanlığın yüzyıllık tarihinin tükettiklerinin hesabını yapıp, yönetim, kalkınma ve çevre problemlerini de göz önünde bulundurarak kalıcı çözümler üretmeyi hedefleyen küresel eylem, planın başlığı olmuştur. Yerel, ulusal ve dünya ölçeğinde uygulanan iktisadi ve teknolojik faaliyetlerin yeniden gözden geçirilmesi esas amacıdır (Bağce).

Sürdürülebilirlikle ilgili literatür ve uluslararası kararların gösterdiği sonuç kavramın farklı düzeylerde ve birlikte incelenmesi gerektiğidir. Buna göre sürdürülebilir gelişim politikalarının düzeyleri (Akgül, 2010):

- 1) Küresel sürdürülebilirlik
- 2) Bölgesel sürdürülebilirlik
- 3) Ülkesel (ve ülke içinde bölgesel) sürdürülebilirlik
- 4) Yerel sürdürülebilirlik

2.2 İlgili Çalışmalar

Başdelioğlu (2005)’nin, “Sürdürülebilir Gelişme ve Kent (Yerel Gündem 21 Örneğinde)” adlı tez çalışmasında sürdürülebilirlik kavramı Gündem 21’in kent alanlarında yaşama geçirilmesine yönelik önemli bir projesi olan Yerel Gündem 21 çevresinde incelenmiş, uygulamada dünyada ve Türkiye’de karşılaşılan sorunlar ve başarı şartları, örneklerle ve katılım sorunsalı dikkate alınarak araştırılmıştır (Başdelioğlu, 2005).

Bozlağan (2002)’in “Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesine Giriş” adlı çalışmasında sürdürülebilir gelişme kavramı içeriği ve tarihsel gelişimi tartışılmıştır.

Çalışmaya göre sürdürülebilir gelişme kavramı; yerelden küresele kadar birçok ekolojik, ekonomik, toplumsal ve yönetsel sorunun çözümlenmesi konusunda binlerce yıllık bir sürecin sonucunda ortaya çıkan ve gelişen umut ışığıdır(Bozlağan, 2002).

Taşkın (2013)'ın “Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Kayseri Örneği” adlı tez çalışmasında yerel kalkınmada önemli bir role sahip olan yerel yönetimlerin yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıları Kayseri ili örneğinde incelenmiştir. Yasaya göre belirlenen görevler, sağlanan imkanlar ve ilgili birimler irdelenmiş; uygulamanın nasıl olduğuna ilişkin belirlemeler yapılmış; aksayan veya başarılamayan noktalar vurgulanarak çözüm önerilerinde bulunulmuştur (Taskın, 2013).

Bilgin (2002)'in “Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması” isimli çalışmasında Isparta ve Burdur'daki yerel yönetimlerin Göller Bölgesi'nin ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan kalkınmasına ne ölçüde katkıda bulunduğu incelenmiştir. Bu illerdeki merkezi yönetim, yerel yönetim, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversite temsilcilerini kapsayan anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre merkezi yönetimin gücü elinden bırakmak istemediği, yerel yönetimlerin önündeki en büyük engel olarak nitelendirilirken, yerel yönetimlerin bölgesel kalkınmayı desteklemekte yönetim ve kaynak yetersizliği dolayısıyla eksik kaldığı yaygın görüştür. Kalkınmayı engelleyen faktör olarak “ortaklık ve birlikte hareket etme anlayışının noksanlığı” önemli bulunmuştur (Bilgin, 2002).

Tosun (2009)'un “Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri” adlı çalışmasında sürdürülebilirlik kavramını kent kavramı ile birlikte ele almıştır. Çalışmaya göre sürdürülebilir kentleşmenin sağlanabilmesi için kararların ilgili tüm

yerel grupların katılımı ile birlikte alınmasını ve uygulanmasını ön görülmektedir. “... Sürdürülebilir kent; ekonomik, çevresel ve sosyo-ekonomik ilerlemeyi etkin yurttaş katılımı ile birlikte dengelemeyi başaran bir kenttir” sonucuna ulaşılmıştır(Tosun, 2009).

Zengin, Başkurt ve Es (2014)’in “ Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma” adlı çalışmalarında yerel kalkınmada belediyelerin nasıl bir rol üstlendikleri ve neler yapmaları gerektiği incelenmiştir. Çalışmaya göre dünyada kalkınmanın yerel düzeyinin önemi giderek artmaktadır. Türkiye’de ise gerekli yasal düzenlemeler yapılmış olmasına rağmen uygulamada ortaya çıkan en önemli sorun; kontrol etme gücünü elinde bulunduran merkezi yönetimin elindeki yetkileri yerel yönetimlere devretmekteki isteksizliği olarak tespit edilmiştir. Yerel aktörlerin sürdürülebilirlik kapsamında daha fazla rol almalarının sağlanması, diğer taraftan belediyeler de halkın yönetime katılımı sağlanmalı, toplum odaklı, saydam ve bilgiye erişilebilir kılan yönetim tarzı benimsenmesi gerektiği ortaya konmuştur (Zengin, Başkurt, & Es, 2014).

Palabıyık (2005)’in “Sürdürülebilirlik ve Yerel Yönetimler: Uygulanabilirliği ve Ölçümü Üzerine” başlıklı çalışmasında kalkınma ve sürdürülebilirlik konuları tanımlanmış ve Gündem 21 çerçevesinde uluslararası somut deneyim örnekleriyle yerel, kentsel sürdürülebilirlik ve uygulanabilirlik örnekleri incelenmiştir (Palabıyık, 2005).

Zborel (2010)’in “Sürdürülebilir Şehirler: 10 Adım (Sustainable Cities: 10 Steps Forward)” adlı çalışmasında şehirlerin sürdürülebilirliğe erişimini sağlayacak adımlar belirlenmiştir. Çalışmaya göre sürdürülebilirlik planları toplumlara özeldir ve kapsamı, yaklaşımı ve uygulama alanları büyük ölçüde farklılık gösterebilir. Buna rağmen, çalışma kapsamında başarılı programların ortak 10 özelliği “başarının

sırları (Secrets to success)” olarak tanımlanmış ve uygulama örnekleri ile açıklanmıştır(Zborel, 2010).

Goodland (1995)’ın “Çevresel Sürdürülebilirlik Kavramı (The Concept of Environmental Sustainability)” başlıklı çalışmasında çevresel sürdürülebilirlik kavramı hakkındaki tartışmalar gözden geçirilmiş ve ikamesi, limitleri, gelişimi ve ölçeğine ilişkin görüşler tartışılmıştır. Çalışmaya göre her ülke veya sektör de çevresel sürdürülebilirliğe giden yollar farklı olsa da hedef hep sabittir ve bu kavramsallaştırma, akademik bir egzersizden çok uzaktır. Devasa (anıtsal) sağlama sorunu, iki insan neslinden daha kısa bir süre içerisinde (veya en fazla iki insan nesli içerisinde), on milyar kadar insanı hepimizin bağlı olduğu çevreye zarar vermeden yeterince besleyip barındırmak, insanca mümkün olan en kısa sürede çevresel sürdürülebilirliğe ulaşılması gerektiği anlamına gelir(Goodland, 1995).

Fenton (2014)’un “Kentsel Sürdürülebilirliğin Beş Faktörü – Belediye Stratejik Planlarının Etkilerinin Araştırılması (Five Factors for urban sustainability – exploring influences on municipal strategic planning)” başlıklı bitirme tezinde belediyelerdeki kentsel sürdürülebilirliği stratejik olarak etkileyen “beş faktör” sürecini açıklamayı hedeflemiş, sürdürülebilir kentsel gelişimde belediye organizasyonlarına odaklanmıştır. Bu yollar, strateji geliştirme süreci ve kentsel sürdürülebilirlik uygulama ilkelerinin organize edilmesi ve diğer paydaşların bu sürece katılımıdır. Çalışmaya göre “beş faktör” belediyelerin *kapasiteleriyle* ilgilenir ve kentsel sürdürülebilirlik için diğerlerinin hareketlerine bakar; yapılacak *görevleri*; mevcut *kaynakları*; süreç ve amaçlanan sonuçların *kapsamını*; *gelecekleri*; bireysel ve toplumca, sürdürülebilirliği devam ettirmeye bakar. Çalışmada bu beş faktör temelinde 3 araştırma sorusu belirlenmiş ve sonuçlar faktörlerle sentezlenmiştir (Fenton, 2014).

Bölüm 3

KUZEY KIBRIS'TA YEREL YÖNETİMLER

Üçüncü Bölümünde, Kuzey Kıbrıs yerel yönetimlerinin genel görünümü ve hukuki altyapısı, Belediyelerin kurumsal ve finansal yapısı, mevcut bütçe gelir ve giderleri, borçlanma rakamları, personel durumu, araç ve donanım yetkinlikleri alt başlıklar itibariyle mevcut durumları hakkında detaylı bilgi verilecektir.

3.1KKTC'nde Yerel Yönetimler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne bakıldığı zaman, coğrafi olarak Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt ve İskele olmak üzere 5 ilçeye ayrılmaktadır. Yerel yönetimlerin en önemli aktörü “Belediyeler”dir. İlçe merkezleri başta olmak üzere mülki idare 28 belediyeden oluşmaktadır. Yasaya göre “kent belediyesi” nüfusu 5.000 ve üzerindeki ile ilçe merkezi olan belediyelerdir. Belediyelerle birlikte kaymakamlıklar da mevcuttur. Kaymakamlıkların sorumlulukları merkezi idare kurumlarıyla belediyelerin koordinasyon ve işbirliğini sağlamak gibi genel ilişkileri kapsar, belediyelerin herhangi bir kararı veya faaliyetini onaylama veya denetleme yetkisi yoktur.

3.1.1 Hukuki Altyapı

3.1.1.1 Anayasa

Anayasa'nın (1985) 119 uncu maddesi ile yerel yönetimler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir (Anayasa, 2016):

(1) Yerel yönetimler, kuruluş ilkeleri yasa ile belirlenen, başkan ve meclis üyeleri halk tarafından seçilen, ortak gereksinimleri karşılayan kamu tüzel kişileridir.

(2) Yerel yönetimler, yerinden yönetim ilkesi gereğince kurulması, görev ve sorumlulukları ayırıyasa ile belirlenir.

(3) Başkan ve meclis üyelerinin seçimleri, 4 yılda bir olmak üzere belirlenen ilkelere bağlı kalınarak yapılır.

Anayasa kapsamında bu maddeharicinde yerel yönetimlerkonusunda başka bir düzenleme bulunmamaktadır. Madde 119 (2) fıkrasında belirtilen yerinden yönetim ilkesi gereğince yerel yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri Belediyeler Yasasınca (51/1995) düzenlenmiştir.

3.1.1.2 Yerel Yönetimleri Düzenleyen Yasalar

Belediyeler Yasası

Yasa (51/1995), Belediye yönetiminin kuruluşu, çalışması, görev, yetki, hak, imtiyaz ve bağımsızlıklarını, Belediyelerin organları ve teşkilâtını, Belediye maliyesini ve cezalarını, Belediyeler Birliğine ilişkin hususlar ile merkez yönetim ve diğer yerel yönetimlerle Belediyeler arasındaki ilişkilerde uygulanacak ilkeleri düzenleyen kuralları kapsamaktadır (51/1995, 2016).

Madde 15'e göre,belediyelerin görevlerinde genel kural; bölge halkının ortak ihtiyaçlarının karşılanması ve bölgenin gelişiminin sağlanması olarak belirtilmektedir.

Yasanın 16-23 üncü maddelerine göre belediyelerin görev sınıfları:

Madde 16. Belediyelerin sağlık ve sosyal yardımla ilgili görevleri

Madde 17.Belediyelerin imara ilişkin görevleri

Madde 18. Belediyelerin ekonomi ve çalışma yaşamına ilişkin görevleri

Madde 19. Belediyelerin esenlik ve güvenlikle ilgili görevleri

Madde 20. Belediyelerin eğitim, kültür ve turizme ilişkin görevleri

Madde 21.Belediyelerin tarıma ilişkin görevleri

Madde 22.Belediyelerin ulaşıma ilişkin görevleri

Madde 23.Belediyelerin diğer görevleri

Yasa'da Madde 36 ile belediyenin yönetim kadrosu, başkan ve meclistir. Belediye Meclisi (Madde 37) belediyenin genel karar organıdır. Belediye Başkanı ise (Madde 52) Belediyenin yürütme organı ve Belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir.

Belediyelere bırakılan hizmetler konusunda Merkezi yönetimin, belediyelere ilişkingrev ve sorumluluğu Madde 129'a göre, kaynak sağlamak; bilgi ve hizmet katkısında bulunmak; merkezi idarenin tüm kurumlarıyla belediyelerin işbirliği ile yardımlaşmasını sağlamak; hizmetin standartlarını belirlemek, uygulamalarını izlemektir.

Belediyelerle merkezi yönetim arasındaki ilişkilerdeki esaslar Madde 130'a göre, Belediyeler karşlıklı anlaşma ile bazı görevlerini kaymakamlıklar veya kamu kurumlarına yaptırabilirler ve Bakanlık Belediyeleri yasa ile verilen görevlerini yerine getirmeme durumunda sadece uyarıda bulunabilir, herhangi bir etkili yetkisi söz konusu değildir.

Ayrıca Madde 34 gereğince belediye personelinin hak ve sorumlulukları ayrı bir yasa olan Belediye Personel Yasası (65/2007) ile düzenlenmiştir. Yasa:Belediye personelinin hizmet koşullarını, niteliklerini, atanma ve yetişmelerini, ilerleme ve yükselmelerini,dev, hak ve yükümlülüklerini, disiplin işlemlerini vetekizlk işleri ile Belediyelerinrgtlenmesini düzenlemektedir.(65/2007, 2016)Yasaya göre (Madde 6) belediye hizmet kadroları; sürekli ve sözleşmeli personel ile işçi kadrolarından oluşmaktadır.

Mülki Yönetim ve Bölümleri Yasası (Kaymakamlıklar)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti, merkez yönetim kuruluşu bakımından Lefkoşa, Gazimağusa ve Girne, 1998 yılından itibaren Güzelyurt ve İskele ilçelerinin kurulmasıyla toplamda beş ilçe ve on iki bucağa bölünmüştür. Mülki Yönetim ve

Bölümleri Yasası (33/1998 sayılı)'na göre Kaymakam, İlçede merkezi yönetimi temsil eden en üst düzeydeki yöneticidir (33/1998, 2016).

İlgili Yasanın 8 inci maddesine göre Kaymakamın görev ve yetkileri şunlardır:

- Bölgede kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi, bölgesel işbirliği ve koordinasyonun sağlanması,
- Bölgedeki çalışmaların denetimi, bütçe ve personel işlerinin yasalara uygun işlemlerinin yapılması,
- Emniyet kuvvetleriyle işbirliği halinde huzur ve güvenliğin sağlanması,
- İlçenin genel yönetimini sağlamak ve gerekli denetimlerden oluşmaktadır.

3.2 Yerel Yönetimlerin Temel Aktörü: Belediyeler

3.2.1 Belediyelerin Kurumsal Yapısı

Belediye Meclisi

Belediyeler Yasası (51/1995)'na göre; Belediyenin karar organı meclistir, üyeleri bölge halkı tarafından dört yıllığına seçilir. Belediye meclisi (Madde 38); üyeleri bölgenin nüfusuna göre belirlenir. Buna göre minimum nüfusu iki bini geçmeyen yerlerde altı kişi, maksimum nüfusu yirmi beş binden fazla bölgelerde her beş bin vatandaş için iki meclis üyesinden oluşmaktadır (51/1995, 2016).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olup yirmibeş yaşını bitirmiş herkes hapis cezasına çarptırılmamış (5 yıldan fazla) ve belli suçlardan hapse mahkûm edilmemiş isemeclis üyesi adayı olabilir ve seçilebilir.

Belediye meclisihalkında katılabildiğiayda en az bir kez olmak üzere toplantılar düzenler. Meclise Belediye başkanı başkanlık eder.Belediye meclisi yasa ile bir zorunluluğu olmamakla birlikte her türlü konu hakkında ve yerel problemleri derinlemesine inceleyebilmek için komisyonlar kurabilir.

Belediye meclis üyelerinin başkana belediyede yapılan işler hakkında sözlü ve yazılı soru sorma yetkisindedir. Belediye başkanı da bu soruları yanıtlamakla yükümlüdür.

Belediye meclisinin görev ve yetkileri; belediye bütçesi, çalışma plan ve programları, aylık ve yıllık hesapları, imar programları, borçlanma ile taşıt ve mülk alış veya satışına karar vermek, belediye işçilerinin toplu iş sözleşmesini onaylamaktır.

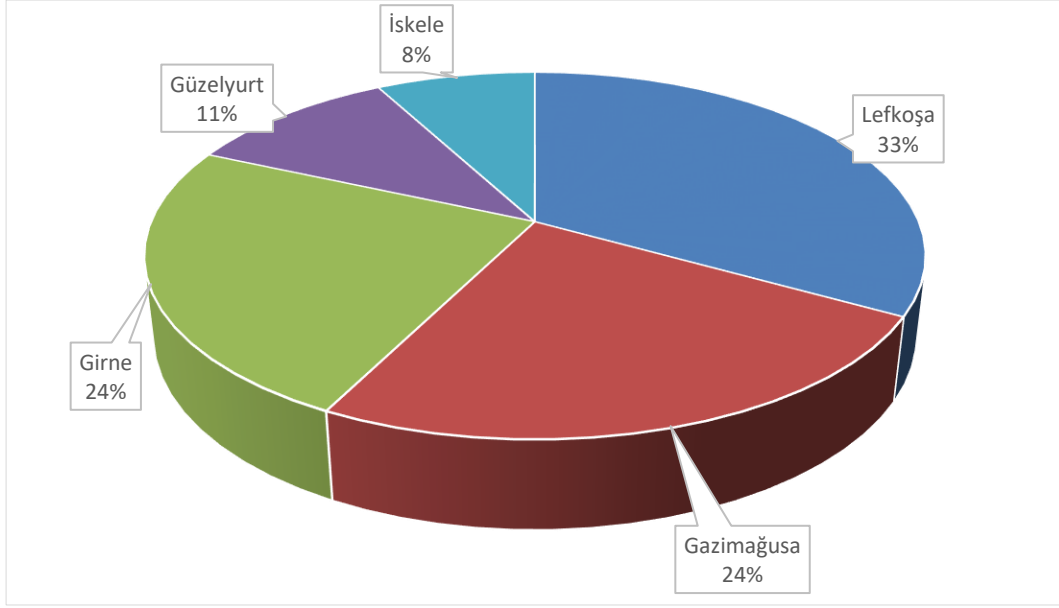
Belediye Başkanı

Belediyeler Yasası Madde 52'ye göre Belediye Başkanı, doğrudan bölge halkı tarafından seçilen Belediyenin icra organı ve hukuki temsilcisidir.

Başkanın emrinde, belediye suçlarını önleyici önlemler alan ve işlenen suçları takibini yapan üniformalı belediye kolluğu bulunmaktadır.

3.2.2 Belediyeler Nüfus ve Konut Sayısı

KKTC Devlet Planlama Örgütü (DPÖ) 2011 yılında yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre ülkede sürekli ikamet eden nüfusun genel toplamı 286.257 kişidir. (DPÖ, KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2016) Belediyeler yasasına göre, nüfusu 5001 (beşbin bir) veya daha fazla olan beldeler "kent belediyesi" sayılmaktadır. (51/1995, 2016) Belediyelerin 2011 yılı nüfuslarına göre, nüfusu beş binin üzerinde 14 kent belediyesi bulunmakta olup, diğerleri ise nüfusu beş binin altındadır. Bakanlar Kurulu'nun 2008 yılında aldığı kararla köyler belediyelere bağlandı ve tüm ülke belediye alanı haline getirildi. Yine DPÖ 2011 yılı sayım sonuçlarına göre yerleşim yerine göre 86.921 konut sayısı mevcuttur (DPÖ, KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2016).

Şekil 1: İlçelere Göre Nüfus ve Konut Sayılarının Dağılımı (% Yüzde)

Nüfus ve konut sayım sonuçlarının ilçelere göre dağılımında ise Lefkoşa ilçesi nüfusu 94 bin, konutu ise 28 bin, Gazimağusa ilçesi nüfusu 70 bin, konutu ise 21 bin ve Girne ilçesi nüfusu 69 bin, konutu ise 22 bin, Güzelyurt ilçesi nüfusu 30 bin, konutu ise 9 bin ve İskele ilçesi nüfusu 22 bin, konutu ise 6 bindir. Şekil 1’de ilçelere göre nüfus ve konut mevcudiyetlerinin yüzdelerle dağılımları sunulmaktadır.

3.2.3 Belediyelerin Finansal Yapısı

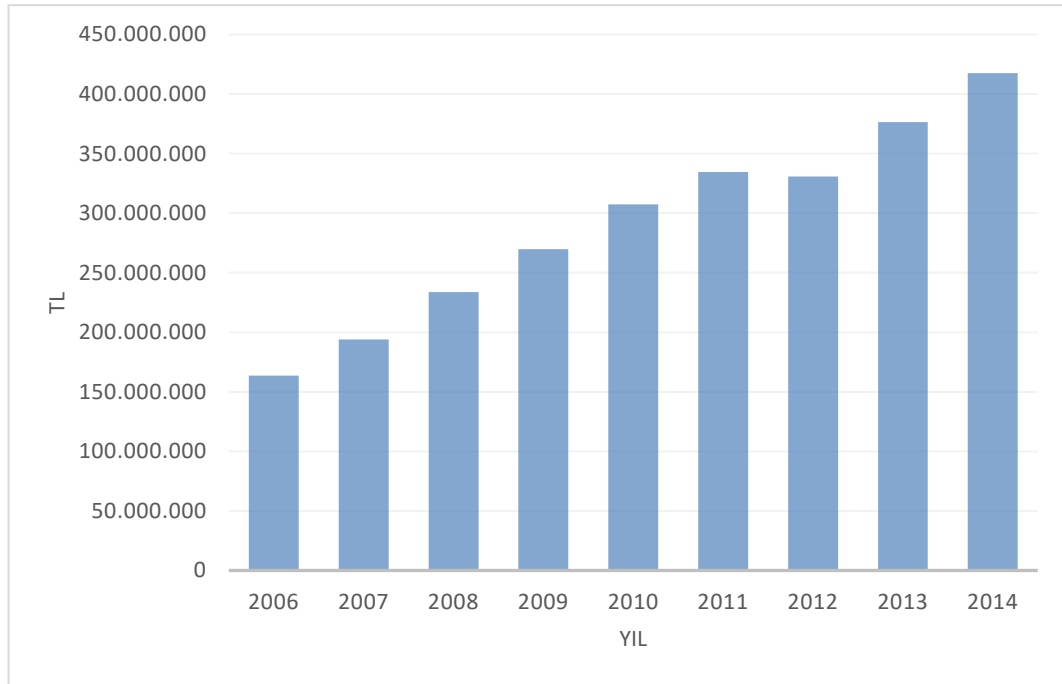
3.2.3.1 Gelirler

Belediyeler Yasası 77 inci maddesine göre Belediye gelirleri;

- Vergi, resim, harç, ücret ve benzeri adlarla sağlanmış olan gelirler;
- Devlet gelirlerinden ayrılan paylar;
- Kamu hizmeti alanında faaliyet gösteren kurum, işletme ve döner sermayeli kuruluşlarının net gelirleri;
- Belediyelerin, hukuksal alandaki girişim ve uğraşları karşılığında sağlayacakları gelirler;
- Koşullu veya koşulsuz yardımlar;
- Her türlü koşullu ve koşulsuz bağışlar ile alınan kredi ve borçlanmalar;

- Belediye taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka surette değerlendirilmesinden doğan gelirler;
- Belediye sınırları içerisindeki taşınmazmallardan taşınmaz mal vergisi.
- Para ve vergi cezaları ve
- Diğer gelirler'den oluşmaktadır.

KKTC DPÖ tarafından hazırlanan KKTC'de Yerel Yönetimler (2016) başlıklı rapora göre 2006-2014 yılları arasında belediyelerin genel gelirleri (Bkz. Şekil 2) artış göstermektedir (DPÖ, KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2016).

Şekil 2: Belediyeler Genel Gelirleri (2006-2014)

Belediyelerin gelir kaynakları özetle; özkaynak gelirleri, Devlet katkısı, borçlanma ve koşullu yardım ve bağışlar başlıkları altında incelenecektir.

Özkaynak Gelirleri

Özkaynak gelirleri, belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlere karşılık aldığı; emlak vergisi, içme suyu gelirleri, kanalizasyon gelirleri, temizlik-aydınlık gelirleri, imar geliri ve diğer gelirlere oluşmaktadır.

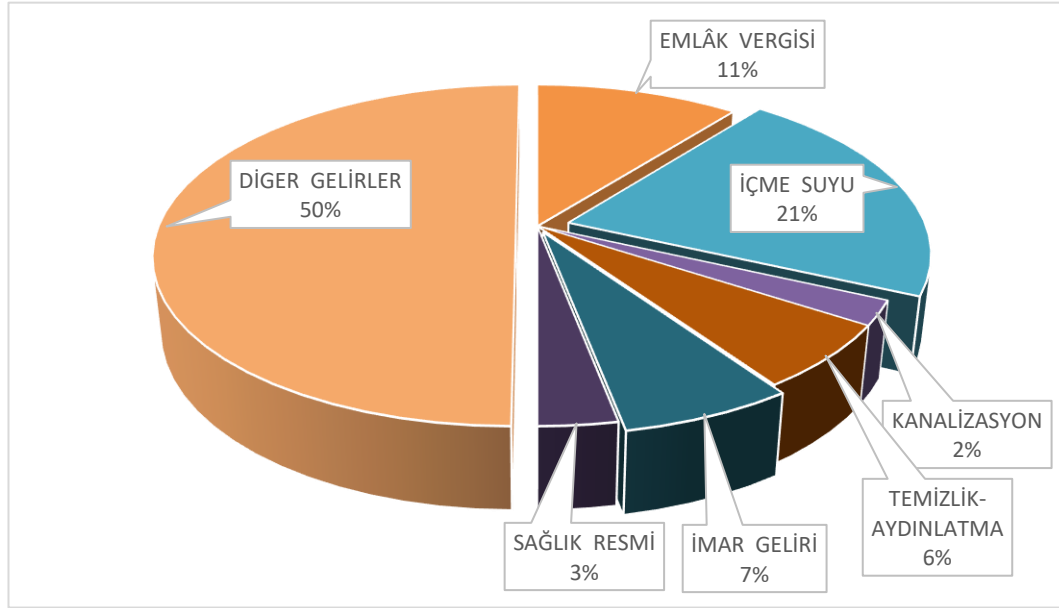
Tablo 1: 2015 Özkaynak Gelir Verileri

BELEDİYE	EMLAK VERGİ	SU	KANALİZASYON	TEMİZLİK-AYDINLATMA	İMAR GELİRİ	SAĞLIK RESMİ	DİĞER GELİRLER	ÖZ KAYNAK GELİR TOPLAMI
Lefkoşa	4.792.564	7.169.368	2.106.613	3.124.051	2.539.576	1.769.297	16.681.829	38.183.296
Gazimağusa	2.180.961	6.630.869	1.057.400	1.463.436	1.200.285	-	11.426.028	23.958.979
Girne								28.265.076
Güzelyurt	815.137	2.661.301	218.154	319.622	189.945	214.226	4.410.532	8.828.917
Gönyeli	1.577.022	2.758.384	229.099	892.500	1.597.793	512.673	3.094.223	10.661.694
Lapta	1.074.015	2.632.421	45.073	785.008	295.311	542.286	1.498.823	6.872.937
Değirmenlik	493.888	1.292.216	-	175.541	459.180	119.594	12.057.651	14.598.071
Lefke	534.179	1.574.636	25.600	196.624	407.535	132.410	2.483.935	5.354.919
Dikmen	537.390	1.949.123	95.497	434.153	321.900	297.204	1.295.152	4.930.419
İskele	788.798	469.241	-	347.349	1.115.224	174.269	8.099.244	10.994.125
Y.Boğaziçi	692.948	787.139	-	272.130	373.735	-	1.624.689	3.750.640
Alsancak	715.006	867.548	-	450.236	651.411	198.523	3.800.867	6.683.592
Çatalköy	887.060	1.324.504	34.283	314.122	744.221	141.071	1.796.228	5.241.489
Y.Erenköy	216.595	247.651	-	95.179	76.295	84.290	527.965	1.247.976
Beyarmudu	144.451	432.154	-	125.919	133.710	58.112	1.183.506	2.077.852
Alayköy	253.566	628.074	-	97.651	108.097	45.375	1.142.517	2.275.280
Mehmetçik	356.934	251.099	-	160.423	92.656	69.010	856.729	1.786.851
Paşaköy	40.588	76.298	5.117	40.567	-	21.900	413.165	597.635
İnönü	52.660	210.240	-	64.017	24.677	31.002	867.342	1.249.938
B/Konuk	154.880	306.584	-	90.626	38.339	44.346	1.254.184	1.888.959
Akdoğan	66.034	387.454	-	112.216	-	49.615	1.860.779	2.476.098
Serdarlı	95.706	220.340	-	78.482	43.773	56.923	982.702	1.477.926
Vadili	71.472	245.509	-	71.963	46.954	45.357	294.172	775.427
Geçitkale	107.793	314.967	-	65.591	-	50.771	648.698	1.187.820
Dipkarpaz	68.432	102.894	-	44.504	4.578	34.682	203.869	458.959
Esentepe	416.630	754.274	-	238.095	199.742	195.619	2.760.945	4.565.305
Tatlısu	301.917	318.864	-	64.396	138.163	66.766	444.078	1.334.185
Akıncılar	10.126	13.995	-	5.520	4.068	3.330	53.885	90.925
TOPLAM	17.446.752	34.627.147	3.816.836	10.129.921	10.807.168	4.958.651	81.763.737	191.815.290

Kaynak: KKTC Belediyeler Birliği

Belediyelerin özgelirlerinde ciddi farklılaşma Tablo 1’de görülmektedir. Öz kaynak kapasitesini artıramayan belediyelerin dezavantajlı durumlarını

giderebilecekleri bütçe açıklarının kapanmasını sağlayacak gelir getirici bir araç bulunmamaktadır. Bu durumun düzelebilmesi için belediyelere sağlanandevlet gelirleri katkı payının dağıtımında salt nüfus sayısı yanında başka göstergelerin kullanılması gerekmektedir.

Şekil 3: Özkaynak Gelirleri Dağılımı 2015 (Yüzde)

Devlet Katkısı

Belediyelere, devlet bütçesi vergi gelirlerinden verilecek katkı oranı (Madde 108),yasa gereğince 1995’de yüzde6, 2009’da önce yüzde7,6, sonra değişiklikle yüzde8,5’e yükseltilmiştir. 2015 yılında yapılan son değişiklik ile yüzde9,25 oranında pay ayrılmaktadır (53/2015). Belirtilen bu pay en son sayımdaki salt nüfus sayılarına göre belediyelere dağıtılmaktadır (51/1995, 2016).

2015 yılı devlet gelirlerinden belediyelere toplam 145.227.269-TL katkı sağlanmıştır (Girne Belediyesi’nin verilerine erişilememiştir). Belediyelere göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmektedir. Bu katkı devletin mali yıl bütçesinde kazanmayı öngördüğü vergi gelirlerine ve DPÖ tarafından yapılan son nüfus

sayımında belediyenin sınırlarında ikamet eden kişi sayılarına göre hesaplanmaktadır.

Tablo 2: Belediyelere Devlet Katkısı 2015

Lefkoşa	34.999.038	Beyarmudu	2.625.298
Gazimağusa	23.333.452	Alayköy	2.399.301
Girne	-	Mehmetçik	2.126.355
Güzelyurt	9.963.743	Paşaköy	2.199.771
Gönyeli	9.851.712	İnönü	1.543.465
Lâpta	6.909.941	Büyükkonuk	1.642.807
Değirmenlik	6.782.781	Akdoğan	1.305.752
Lefke	6.324.324	Serdarlı	1.374.803
Dikmen	5.200.418	Vadili	1.476.398
İskele	4.508.169	Geçitkale	1.470.220
Y.Boğaziçi	3.773.724	Dipkarpaz	1.339.450
Alsancak	4.391.656	Esentepe	1.376.514
Çatalköy	3.222.890	Tatlısu	1.344.990
Y.Erenköy	3.517.911	Akıncılar	222.386

Kaynak: KKTC Belediyeler Birliği

Devlet katkısının hesaplanmasında “öngörülen yerel gelirler” kıstasının kullanılması “gerçekleşen yerel gelirler” açısından belediyelerin aleyhinesonuçlanmaktadır (Şafaklı & Güray, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) Belediyelerin Mali Yapısı ve Temel Sorunları, 2004). Nitekim KKTC Maliye Bakanlığının Bütçe raporlarına göre 2015 Yılı bütçesinde öngörülen vergi gelirleri 1.984.783.000-TL iken gerçekleşme 2.146.107.710-TL olmuştur (Hazine, 2016). Bir diğer sorun ise devlet katkısının salt nüfus sayısına göre verilmesidir. Bu durum bölgelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılığa iyileştirici katkı sağlamadığı gibi, bölgelerin gelir kaynakları, turistik yapıları gibi farklılıklarına göre şekillenen harcama türlerini ve altyapı ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamada da yetersiz kalmaktadır.

Hibe ve Yardımlar

Belediyelerin gelir kalemlerinden bir diğeri Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Cumhuriyeti (TC) katkılarından oluşan hibe ve yardımlardır. KKTC Belediyelerinin mali koşulları yatırım projelerini gerçekteştirebilmek için yeterli olmadığından yurtdışından gelen hibe ve yardımlar toplum yararına yapılacak altyapı projelerinin finansmanında kullanılmaktadır.

1978-1999 döneminde AB ile Güney Kıbrıs arasındaki mali protokoller çerçevesinde 210 milyon Euro hibe edilmiş ve bu paranın bir bölümü iki toplumun yararına altyapı yatırım projelerinde kullanılmış, bu kapsamda Lefkoşa'nın kanalizasyon sistemi, Ledra ve Onassagoras sokakları ile Girne Caddesi'nin yayalaştırılması bu projeler kapsamında yapılmıştır. 2000-2004 döneminde 57 milyon Euro'luk yardım öngörölmüş, projeler kapsamında Lefkoşa Master Plan için 6.3 milyon Euro, Ticari Örgütlere Destek Programına 700bin Euro ve Haberleşme Stratejisi için 800bin Euro yardım ayrılmıştır (şafaklı & Güryay, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) Belediyelerin Mali Yapısı ve Temel Sorunları, 2004, s. 54).

KKTC Başbakanlık Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi'nin resmi web sitesinde (eucoordination.org, 2016) verilen bilgiye göre, AB Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik kalkınmasını desteklemek ve Kıbrıs'ın yeniden birleşmesini kolaylaştırma hedefiyle şubat 2006'da, 259 milyon Euro 'lük "Yardım Tüzüğü" nü onaylamıştır. Mali yardım paketinin 38,1 milyon Euro lük ilk dilimiyle; katı atık bölge programı, Lefke maden bölgesinin iyileştirilmesi için fizibilite çalışması, enerji sektörü işletmesinin güçlendirilmesi, kırsal ve kentsel altyapının güçlendirilmesi, özel sektörün desteklenmesi ve AB'nin siyasi ve yasal düzeni hakkında bilgi verilmesini içeren 6 proje desteklenmiştir. Komisyon 15 Aralık 2006'da aldığı kararla (Komisyon Kararı C/2006/6533), mali yardımın ikinci dilimini onaylamıştır. İkinci

dilim kapsamında kaynak yaratılacak projeler arasında çalışma açısından dikkat çeken en önemlileri ise “sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve BT sektörel programı, yerel ve kentsel altyapıların artırılması, kırsal kalkınma programı ve çevre sektöründe kapasite yaratmadır(eucoordination.org, 2016).

Avrupa Komisyonu Kıbrıs Temsilciliği'nin resmi sitesine (ec.europa.eu, 2016) göre uygulanan Kırsal Kalkınma Sektör Programı ile 2015'e kadar yaklaşık 54 milyon Euro kaynak sağlamıştır. Programın temel hedefleri; çevrenin korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlarken kırsal alanlarda yaşam koşullarının iyileştirilmesidir (ec.europa.eu, 2016).

Keleş ve İşcioğlu (2009)'nun araştırmasına göre 28 belediyenin başkanları ile yapılan görüşmeler sonucunda AB tarafından sağlanan bu kaynaklara ilçe belediyelerin kolayca yararlanabildiği buna karşın kırsal belediyelerin kaynağa erişim konusunda sıkıntı yaşadığı saptanmıştır. Bunun en önemli sebeplerinden birisi Ada'daki taşınmaz mal mülkiyetinin yapısından kaynaklanmaktadır, 1974 öncesi Rum mülkiyeti olan hiçbir yere AB mali yardım vermemektir. Bu durum Akdoğan, Tatlısu, Esentepe, Dikmen, Alsancak, Çatalköy, Alayköy ve Yeni Erenköy Belediyelerinin AB yardımlarından yararlanma şansını ortadan kaldırmaktadır. Yapılan araştırma 28 Belediye'den sadece; Lefke, Değirmenlik (Kalavaç Köyü), Gazimağusa, Gönyeli, Girne, Lapta ve Lefkoşa Belediyesinin AB yardımlarından yararlanabildiklerini ortaya koymaktadır. Kırsal belediyelerin başkanlarına göre projelerinin kabul edilmeme sebepleri; ilçe belediyelerinin AB reklamını daha kolay yapabildiği için öncelikli tercih edilmeleri, proje hazırlayacak ekiplerinin bulunmaması, proje tutarlarının belirli bir miktarını belediyenin kendi bütçesinden ödeme zorunluğu ve kırsal belediyelerin bütçelerinin buna olanak tanımamasıdır

(Keleş & İşciöglü, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ve Avrupa Birliği Yardımları, 2009).

AB'nin yeni başlattığı yardımlarının yanında KKTC kamu bütçesi Türkiye Cumhuriyeti'ni tarafından 1974 yılından beri sürekli yardımlarla desteklenmektedir. İki ülke arasında imzalanan ekonomik işbirliği anlaşmaları 2001 yılından itibaren Ekonomik ve Mali İşbirliği protokolü haline gelmiş ve reformları içeren ekonomik programlarında uygulanmaya başlanması ile ekonomik ilişkiler yeni bir boyuta taşınmıştır (Kendirici, 2013). Böylelikle yardımların hedefi mali yıl bütçe açıklarını kapatmak ve yatırım ihtiyaçlarını gidermenin yanı sıra KKTC ekonomisinin sağlam temeller üzerinde, kendi kendine yetebilir hale gelmesini sağlamak olmuştur. Bu doğrultuda 2010-2012 dönemini kapsayan "Kamunun Etkinliğinin ve Özel Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması Programı" başlıklı protokol ile ülke ekonomisinin kalkınmasında yerel yönetimlerin güçlenmesi ve ulusal kalkınmanın merkezden mahalle olduğu kadar, mahalden de merkeze doğru olması ihtiyacı göz önünde bulundurularak Belediyelerin altyapı yatırımlarına ayrılan katkı miktarlarının artırıldığı gözlemlenmiştir.

T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi² (KEİ, 2016)'nin resmi sitesinde yayınlanan verilere göre oluşturulan rakamlar Tablo 4'de sunulmaktadır. Ofis yetkilisi ile yapılan görüşmeye göre "Belediyelerin ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi" olarak yürütülen bu projenin amaçları:

"Yardımların, halkın daha yakından hissettiği ihtiyaçlarda kullanılmasını sağlamak ve modern yönetim ilkelerinden olan yerinden yönetim ilkelerini daha fazla hayata geçirmek dolayısıyla merkezi siyasi bakış açısının dışında yerel bir bakış açısını T.C. yardımlarına entegre edebilmektir."

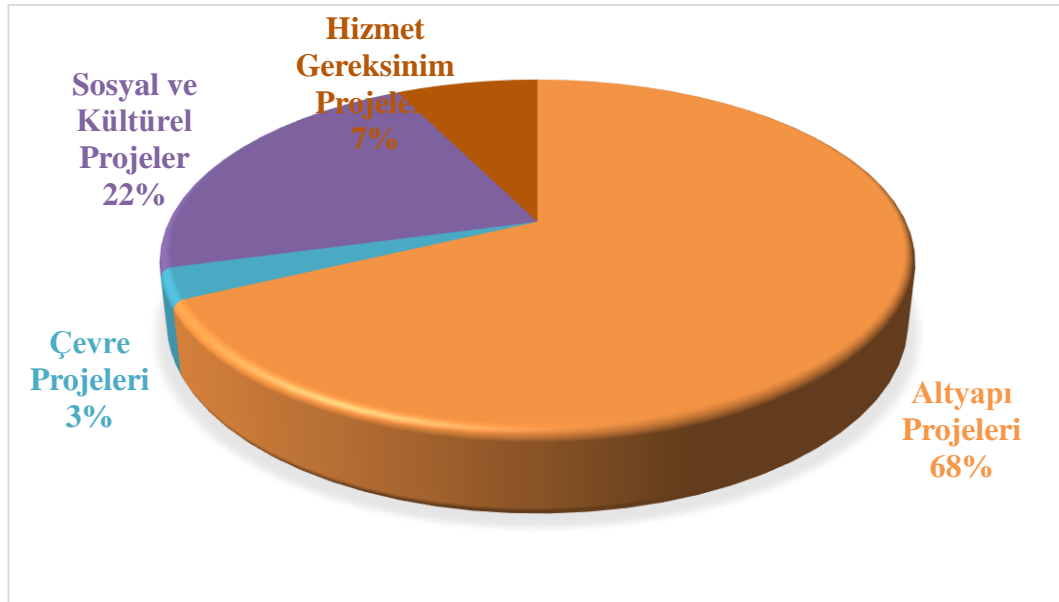
² 2016 yılı öncesi ismi T.C. Yardım Heyeti Başkanlığı'dır.

Bu sebeple 2010 yılında 4 milyon TL civarında olan proje ödeneği 2011 yılında 23 milyon, 2012 yılında 25 milyon, 2013 yılında 40 milyon ve 2014 ile 2015 yıllarında ise 50 milyon TL olarak belirlenmiş.

Yaptığımız görüşmelerde, proje yönetim ilkeleri hakkında edinilen bilgilere göre belediyelerin proje tekliflerinin değerlendirilmesinde öncelikler;

- Kamu kaynaklarının daha etkin kullanılmasını sağlamak,
- Finanse edilen projelerle kaliteli yapılar elde etmek,
- Yerel yönetimlerin proje geliştirme ve uygulama kapasitesini artırmak,
- Kırsal kesim belediyelerine altyapı ve sosyal proje katkısı sağlamak, diğer belediyelere sadece altyapı katkısı sağlamak,
- Belediyenin gelir durumuna göre proje maliyetlerine eş finansman sağlanması,
- Birden fazla belediyenin yapması gereken işlerde ortak çalışma kültürünün geliştirilmesi,
- Belediyeler arasında ayırım gözetmeksizin değerlendirme yapmak, projelerin uygulanması safhasında profesyonelliğe ve hizmet alımına dayalı bir kontrollük sistemi kullanmak” olarak bilgi verilmiştir.

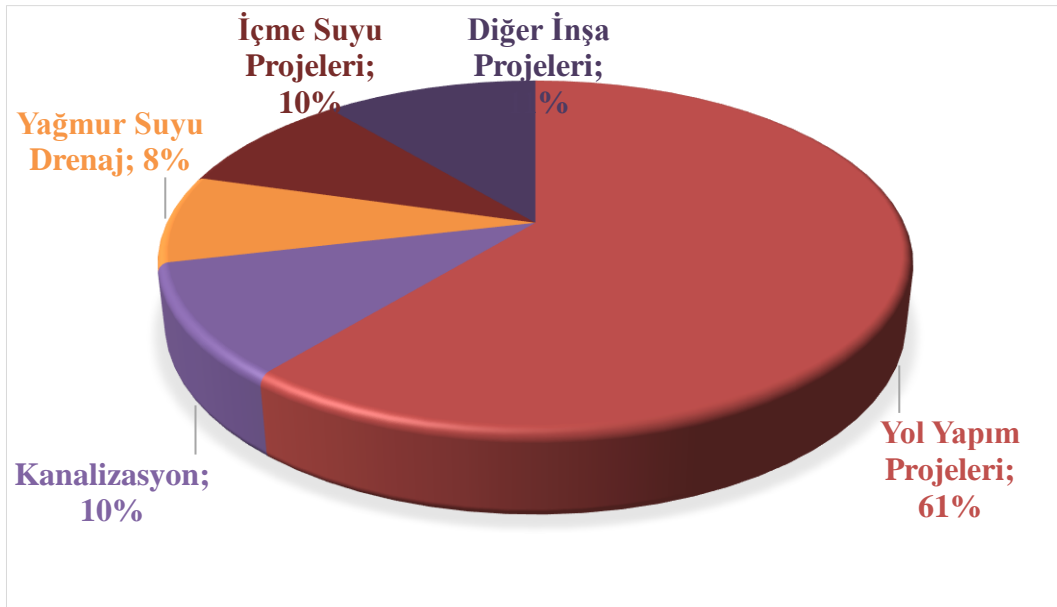
Desteklenen projelerin sektörel dağılımı Şekil 4’de gösterilmektedir.

Şekil 4: Projelerin sektörel dağılımı

2011-2015 yılları arasında 28 Belediye'nin talebine göre yaklaşık 190 milyon TL ödenek karşılığında proje uygun görülmüş. Projelerin sektörel dağılımında

altyapı yatırımlarına katkı öncelikli ilke olarak benimsenmiş bunun uzantısı olarak ödeneğin yüzde 68'i olan 126 milyon TL altyapı yatırımlarına ayrılmıştır. Bunun yanında kırsal kesim yerleşim yerlerinde sosyal ve kültürel aktivite merkezi oluşturma amacıyla gençlik merkezi, çok amaçlı toplum merkezi, köy kadın kursu ve çocuk ile spor parkları oluşturma projeleri desteklenmiş toplam ödeneğin yüzde 22'sine tekabül eden 40 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Altyapı projelerinin yanı sıra Belediyelerin çevre projeleri desteklenmiş yaklaşık 5 milyon TL karşılığında moloz temizliği ve dere ıslahı projelerine destek sağlanmıştır. Hizmet gereksinim projeleri altında ise Belediyelerin sürekli sağladığı hizmetlerde kullanılmak üzere çöp kamyonu, kazıcı yükleyici, yol süpürme aracı, çekirge kamyon gibi iş araçları alımlarına da katkı sağlanmış 14 milyon TL harcama yapılmış ve Belediyelerin fiziksel kapasitelerini artırmaya yönelik çalışmalar desteklenmiştir.

Şekil 5: Altyapı Yatırım Projeleri Dağılımı

Proje ödeneğinin yüzde 68'lik kısmına tekabül eden altyapı yatırım projelerinin kendi içinde dağılım yüzdeleri Şekil 5'de gösterilmektedir. Projelerin detayında; trafik güvenliği ve ulaşım kolaylığı sağlanabilmesi için; köy içi yolların stabilize

edilmesi, asfaltlanması, kaldırım ve sokak aydınlatma projelerini kapsayan “yol yapım projelerine” 77 milyon TL, insan sağlığını tehdit eden asbestlisu borularının öncelikli değiştirilebilmesi ve su kaynaklarının heba olmasına neden olan kaçakların giderilmesi içinsu şebekelerinin yenilenmesi ve depo yapımı projelerini içeren “içme suyu projelerine” 12 milyon TL, kanalizasyon projelerine 13 milyon TL ve yağmur suyu drenaj projelerine 10 milyon TL ödenek ayrılmıştır.

Her bir belediye için yıllar itibariyle ayrılan ödeneklerin detayı Tablo 3’de sunulmaktadır.

Tablo 3: T.C. Kaynaklarından Belediyelerin Altyapı ve Yatırımlarına Katkılar

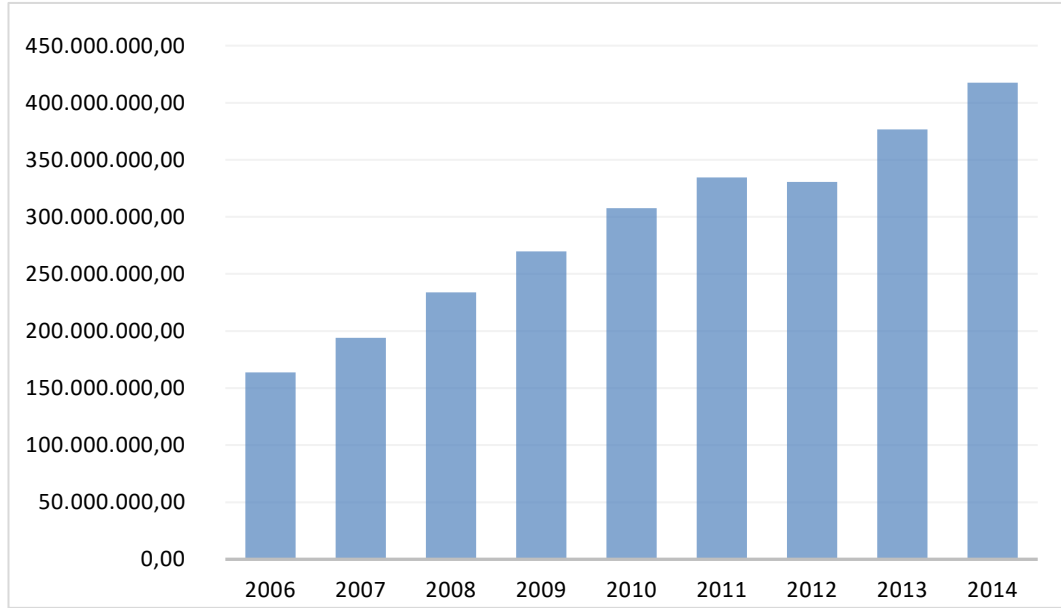
	2011	2012	2013	2014		2015	
	Ödenek	Ödenek	Ödenek	Ödenek	Harcama	Ödenek	Harcama
Akdoğan	246.229	970.000	585.000	638.000	614.145	1.685.000	1.119.469
Akıncılar	175.000	240.000	160.000	220.000	20.000	562.000	62.000
Alayköy	150.000	695.000	670.000	922.922	911.530	2.339.500	906.092
Alsancak	150.000	250.000	805.000	1.070.000	1.070.000	3.691.000	946.819
Beyarmudu	146.168	580.000	1.010.000	770.000	570.000	1.590.000	414.106
Büyükkonuk	230.000	1.160.000	1.405.000	2.500.000	658.145	1.211.000	216.000
Çataköy	450.000	200.000	745.000	4.690.000	690.000	1.100.000	0
Değirmenlik	70.000	100.000	356.482	0	0	140.000	124.681
Dikmen	600.000	840.000	1.430.000	1.600.000	750.000	2.890.000	80.000
Dipkarpaz	850.000	1.180.000	850.000	1.325.000	974.997	2.136.000	380.205
Esentepe	280.000	219.000	580.000	500.000	499.855	2.345.000	1.259.521
Gazimağusa	2.600.000	1.700.000	2.000.000	125.000	0	3.730.000	0
Geçitkale	70.000	270.000	279.000	300.000	108.638	1.465.000	440.000
Girne	1.250.000	3.400.000	2.000.000	2.440.000	640.000	50.000	0
Gönyeli	1.000.000	1.600.000	2.356.000	3.660.000	1.860.000	1.550.000	300.000
Güzelyurt	1.200.000	1.550.000	3.517.000	3.720.000	2.951.089	4.379.000	2.352.806
İnönü	308.700	650.000	877.000	575.000	425.000	1.230.000	530.000
İskele	860.000	2.450.000	1.852.000	100.000	100.000	1.900.000	50.000
Lapta	920.000	1.115.000	4.285.978	2.844.443	1.656.073	3.385.000	954.770
Lefke	900.000	990.000	2.960.771	1.150.000	450.000	3.906.500	898.800
Lefkoşa	3.300.000	1.210.508	8.214.813	10.560.000	1.993.982	2.265.000	0
Mehmetçik	250.000	139.000	320.000	40.000	40.000	1.440.000	270.000
Paşaköy	380.000	635.000	1.110.216	575.000	75.000	1.550.000	300.000
Serdarlı	596.775	580.000	1.144.450	1.383.600	1.242.311	535.000	459.300
Tatlısu	250.000	540.000	543.500	0	0	1.542.000	712.000

Vadili	1.200.000	1.150.000	1.282.000	1.350.000	0	2.666.000	16.000
Y.Boğaziçi	365.674	385.000	297.724	1.470.000	947.071	2.731.000	685.524
Y.Erenköy	850.000	725.000	1.463.000	1.500.000	849.621	2.162.000	292.000
Belediyeler Birliği	650.000	0	399.000	300.000	300.000	300.000	300.000
TOPLAM	20.298.546	25.523.508	43.498.935	46.328.965	20.397.456	56.476.000	14.070.093

Kaynak: T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği KEİ Ofisi

3.2.3.2 Giderler

DPÖ tarafından hazırlanan KKTC’de Yerel Yönetimler (2016) başlıklı rapora göre 2006-2014 yılları arasında belediyelerin genel giderleri (Bkz. Şekil 6) artış göstermektedir (DPÖ, KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2016).

Şekil 6: Belediyeler Genel Giderler (2006-2014)

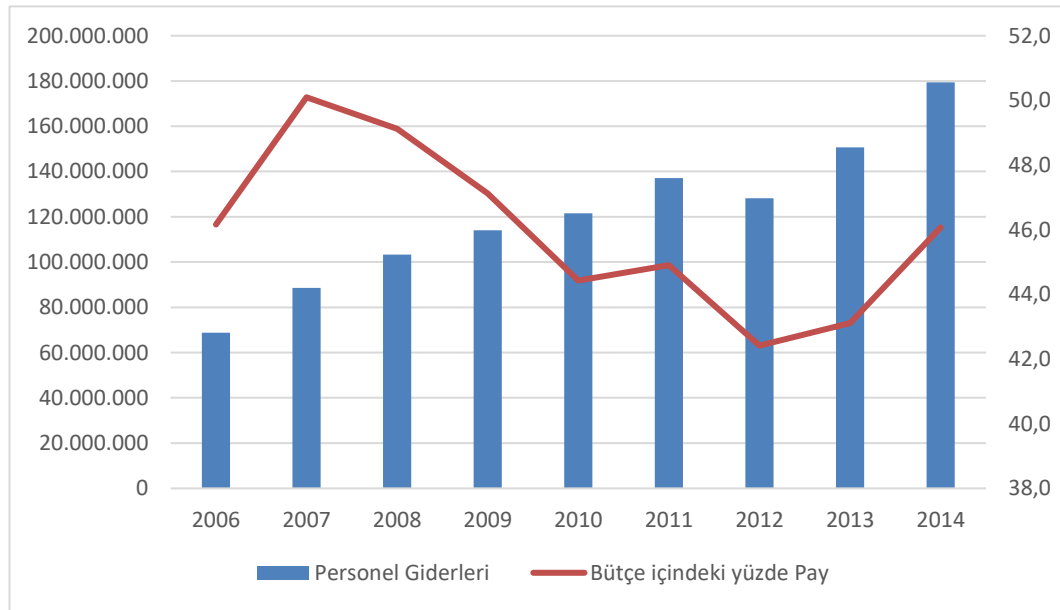
Belediyeler Yasası (51/1995) madde 109’a göre belediyelerin giderleri:

- Görev ve hizmetleri karşılamak için yapılan harcamalar;
- Belediye adına gördürülen bir hizmet veya alınan bir mal veya yüklenilen ve kabul edilen işler karşılığında belediye hesabına gerçekleşen borçlar;
- Yönetim ve personel giderleri;

- Yasa, karar, plan, anlaşma ve sözleşmelere dayanan harcamalar;
- Kendi girişimlerine verecekleri sermaye ve yapacakları yardımlarla ortaklıklara veya birliklere katılma payları ve başka kurum ve teşekküllere yapacakları mali ve ekonomik transfer yardımları;
- Temsil, ağırlama ve tören giderlerinden oluşmaktadır(51/1995, 2016).

Personel Giderleri

Belediyelerin tüm bu kalemler içerisinde gider bütçesindeki en yüksek pay personel giderlerinden oluşmaktadır. Şekil 7’de görüleceği üzere belediyelerin personel giderleri sürekli artmakta ve gider bütçesi içerisindeki payı ortalama yüzde 50’sine tekabül etmektedir.

Şekil 7: Personel Giderlerinin Genel Bütçe İçerisindeki Payı (2006-2014)

Tablo 4’de sunulan 2015 yılı verilerine göre belediyelerden sadece Güzelyurt, Değirmenlik, İskele, Alsancak, Çatalköy, Beyarmudu, İnönü, Büyükkonuk, Akdoğan, Serdarlı ve Esentepe Belediyesinin öz kaynak gelirleri personel giderlerini karşılayabilmektedir. Bunun dışındaki belediyelerin tamamı sadece personel giderleri ödeyebilmek için bile devlet desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Tablo 4: Özkaynak Gelirlerinin Personel Giderlerini Karşılama Oranı

Belediye	Personel sayısı	Özkaynak Gelirleri	Personel Gideri	Karşılama Oranı
1. Lefkoşa	869	38.183.296	54.675.466	69,8
2. Gazimağusa	308	23.958.979	25.577.425	93,7
3. Girne*	-	28.265.076	-	-
4. Güzelyurt	109	8.828.917	8.746.106	100,9
5. Gönyeli	151	10.661.694	11.384.685	93,6
6. Lâpta	162	6.872.937	8.848.647	77,7
7. Değirmenlik	173	14.598.071	10.010.093	145,8
8. Lefke	121	5.354.919	6.899.390	77,6
9. Dikmen	106	4.930.419	5.736.385	85,9
10. İskele	145	10.994.125	9.096.314	120,9
11.Y.Boğaziçi	87	3.750.640	4.754.969	78,9
12.Alsancak	119	6.683.592	5.780.739	115,6
13.Çatalköy	98	5.241.489	4.630.926	113,2
14.Y.Erenköy	119	1.247.976	3.712.430	33,6
15.Beyarmudu	49	2.077.852	1.955.724	106,2
16.Alayköy	33	2.275.280	2.481.582	91,7
17.Mehmetçik	56	1.786.851	2.187.936	81,7
18. Paşaköy	34	597.635	1.956.311	30,5
19.İnönü	27	1.249.938	1.126.914	110,9
20.Büyükkonuk	56	1.888.959	1.676.131	112,7
21.Akdoğan	34	2.476.098	1.494.056	165,7
22.Serdarlı	34	1.477.926	1.431.887	103,2
23.Vadili	19	775.427	1.248.920	62,1
24.Geçitkale	41	1.187.820	1.608.687	73,8
25.Dipkarpaz	38	458.959	1.422.833	32,3
26.Esentepe	56	4.565.305	2.098.462	217,6
27.Tatlısu	25	1.334.185	1.590.472	83,9
28.Akincılar	4	90.925	238.286	38,2
TOPLAM	3.073	191.815.290	182.371.775	105,2

*Girne Belediyesi verilerine erişilememiştir.

3.2.3.3 Gelir-Gider Dengesi

Belediyelere göre 2015 yılı mali durumuna ilişkin rakamlar Tablo 5' de sunulmaktadır.

Tablo 5: Gelir Gider Dengesi (2015)

Belediye	Özkaynak	Devlet Katkı Payı	GELİR	GİDER	Gelir/ Gider ORANI
Lefkoşa	38.183.296	34.999.038	73.182.334	81.318.448	90,0
Gazimağusa	23.958.979	23.333.452	47.292.431	51.007.079	92,7
Girne*	28.265.076		28.265.076	0	0
Güzelyurt	8.828.917	9.963.743	18.792.660	21.451.461	87,6
Gönyeli	10.661.694	9.851.712	20.513.406	24.642.479	83,2
Lâpta	6.872.937	6.909.941	13.782.878	18.451.695	74,7
Değirmenlik	14.598.071	6.782.781	21.380.852	22.441.282	95,3
Lefke	5.354.919	6.324.324	11.679.243	14.055.099	83,1
Dikmen	4.930.419	5.200.418	10.130.837	11.413.053	88,8
İskele	10.994.125	4.508.169	15.502.294	16.301.825	95,1
Y.Boğaziçi	3.750.640	3.773.724	7.524.364	10.723.219	70,2
Alsancak	6.683.592	4.391.656	11.075.248	11.421.596	97,0
Çatalköy	5.241.489	3.222.890	8.464.379	8.487.488	99,7
Y.Erenköy	1.247.976	3.517.911	4.765.887	5.857.301	81,4
Beyarmudu	2.077.852	2.625.298	4.703.150	4.962.192	94,8
Alayköy	2.275.280	2.399.301	4.674.581	5.785.119	80,8
Mehmetçik	1.786.851	2.126.355	3.913.206	4.678.968	83,6
Paşaköy	597.635	2.199.771	2.797.406	3.145.756	88,9
İnönü	1.249.938	1.543.465	2.793.403	3.879.898	72,0
Büyükkonuk	1.888.959	1.642.807	3.531.766	3.997.923	88,3
Akdoğan	2.476.098	1.305.752	3.781.850	3.781.850	100,0
Serdarlı	1.477.926	1.374.803	2.852.729	2.849.781	100,1
Vadili	775.427	1.476.398	2.251.825	2.751.825	81,8
Geçitkale	1.187.820	1.470.220	2.658.040	2.710.149	98,1
Dipkarpaz	458.959	1.339.450	1.798.409	2.636.708	68,2
Esentepe	4.565.305	1.376.514	5.941.819	6.369.191	93,3
Tatlısu	1.334.185	1.344.990	2.679.175	2.660.419	100,7
Akıncılar	90.925	222.386	313.311	396.960	78,9
TOPLAM	191.815.290	145.227.269	337.042.559	348.178.761	96,8

*Girne Belediyesi 2015 rakamlarına ulaşmıştır.

Kaynak: KKTC Belediyeler Birliği

Tablo hazırlanırken Belediyelerin gelir kalemlerine sadece öz kaynak gelirleri ve devlet katkısı dâhil edilmiş ve borçlanma ile koşullu yardım/hibeler olmadan belediyelerin giderlerini ne oranda karşılayabildikleri hesaplanmıştır. Tablo'daki "Gelirin Gideri Karşılama Oranı" göstermektedir ki Çatalköy, Akdoğan, Serdarlı ve Tatlısu dışında hiçbir belediye borçlanma ve koşullu yardım/hibeler olmadan

giderlerini dahi karşılayamamaktadır. Dolayısıyla halkın gereksinim duyduğu alanlarda belediyelerin kendi bütçeleri dâhilinde yatırım yapabilmesi imkânsızdır.

Kırsal belediyelerin kaynak ihtiyacı haliyle kent belediyelerine göre daha yüksek oranda olduğu göz önünde bulundurulduğunda belediyelerin finansmanı ihtiyacını karşılamaya yönelik belediyelere özgü bir banka kurulması veya kooperatifleşme olgusuna daha fazla önem verilmesi önerilmektedir (Şafaklı & Güryay, KKTC Belediyeciliğinde Ölçek Yapısının Finansal Etkileri Üzerine Bir Araştırma, 2005).

Bölüm4

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu Bölümde, araştırma yöntemi, araştırma probleminin ve alt problemlerinin tanımı ve araştırma hipotezleri, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

4.1 Problemin Tanımı

Bu çalışmada araştırmanın problemi: KKTC’de sürdürülebilir gelişmede yerel yönetimlerin etkinliği olarak belirlenmiştir. Araştırma problemi kapsamında KKTC sürdürülebilir gelişimin sağlanmasında yerel yönetimin etkinliği ve merkezi idare ile arasındaki ilişki ele alınmıştır. Yerel sürdürülebilir gelişme bütünde ülkesel sürdürülebilir gelişmenin temel koşuludur. Bu kapsamda büyük resmi görmek için yerel faaliyetlerin sürdürülebilirliği literatürde büyük bir tartışma konusu olarak halen yer almaktadır. İdari bölümlenmesinde beş temel ilçe ile toplamda 28 belediyesi bulunan KKTC’de yerel yönetimlerin sürdürülebilir olması ülkesel gelişmede önemli bir role sahiptir. Yerel yönetimlerdeki gerek ekonomik, gerekse sosyal, siyasi ve kültürel gelişmeler hem yerel halkın hem de genelde ülke vatandaşlarının menfaatine olmaktadır.

4.2 Veri Toplama Aracı

Veriler esas olarak doküman inceleme, anket ve mülakat yöntemleriyle toplanmıştır. Nitel bir çalışma olarak tasarlanan araştırmada KKTC’deki Sürdürülebilir Gelişmeye Yerel Yönetimlerin Etkinliği konusundayasal metinler

başta olmak üzere yazılı ve yazılı olmayan tüm kaynaklar incelenmiş, konu ile ilgili uzman kişilerin görüşü alınmıştır.

Çalışma kapsamında kullanılan Anket 2002 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesi Dr. Mustafa Bilgin tarafından geliştirilmiştir. Anket “Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması” başlığı ile Türkiye’de uygulanmıştır. Söz konusu anket çalışma kapsamımızda KKTC’ye uyarlayıp yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye etkisi bağlamında uyarlanmıştır.

Literatürde kalkınma ve sürdürülebilir gelişme kavramları birbiri yerine kullanılabilen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada kalkınma kavramı yerine sürdürülebilir gelişme kavramının kullanılması gelişmenin yalnızca ekonomik boyutta değil sosyal, siyasi ve kültürel boyutta da ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada *development* kavramı karşılığı olarak daha çok niceliksel büyümeyi çağrıştıran *kalkınma* yerine, aynı zamanda niteliksel büyümeyi ve iyileşmeyi de kapsayan *gelişme* kavramı kullanılmaktadır.

Ankette demografik özelliklerin yanında kalkınmayı/ sürdürülebilir gelişmede yerel yönetimlerin etkinliğini ölçen 14 soru bulunmaktadır. Anket sorularına verilen cevaplar önem derecelerine göre sıralanmıştır. Çalışmakapsamında KKTC’ndeki yerel yönetimlerin bölgelerinin ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan sürdürülebilir gelişimine ne ölçüde katkıda bulunduğunu ölçebilmek için kamu görevlileri, yerel yöneticiler (belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve belediye müdür ve amirlerine) , özel sektör (sanayi ve ticaret odası ile esnaf birliklerine kayıtlı işletmelere), sivil toplum kuruluşları (siyasi partiler, sendikalar ve derneklere) ve üniversiteleri (akademisyen ve çalışanlar) kapsayan bir anket yapılmıştır.

Anketin Dr. Mustafa Bilgin (Bilgin, 2002) tarafından uygulanan formu “geleneksel” anket türü iken, bu çalışma kapsamında internetin günümüz itibariyle yaygın kullanımı avantajından yararlanılarak “modern” anket formuna dönüştürülmüş ve Google Formlar aracılığıyla internet ortamında oluşturulan sorular sayesinde geleneksel yöntemlere görece hızlı ve maliyetsiz yöntemler olan modern anket türü tercih edilmiştir(Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu, & Yıldırım, 2012, s. 82-84). Google Formlarda oluşturulan soruların paylaşım URL’si deneklere e-posta ve sosyal medya (facebook ve twitter) aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Araştırmanın çalışma alanı; KKTC’nin bir ada ülkesi olmasının coğrafi avantajı ve anketin katılımcılara ulaşım şeklinin internet olmasının kazandıracığı hız ve düşük maliyet avantajıyla evren KKTC’de yaşayan 20 yaş üstü herkesi kapsamaktadır. DPÖ nüfus sayım sonuçlarına göre araştırmanın evreni 212.740 kişiden oluşmaktadır(DPÖ, KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2016). Bu büyüklükteki evren için kabul edilebilir örneklem büyüklüğü 384 olarak tespit edilmiştir(Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu, & Yıldırım, 2012, s. 137).Örnekleme tekniği olarak, olasılığa dayalı olmayan “kolayda örnekleme” tekniği kullanılmış ve ankete cevap veren herkes örneğe dahil edilmiştir. Denek bulma işlemi öngörülen örneklem büyüklüğüne ulaşmaya kadar devam etmiştir(Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu, & Yıldırım, 2012, s. 142). Literatürde bu örnekleme tekniğiyle elde edilen verilere şüpheyle yaklaşılması gerektiği uyarısı üzerine, bu çalışmada örnek kütlenin evreni temsil etme gücünü artırabilmek adına her bir kategoriden temsilcilere (kamu çalışanları, yerel yöneticiler, özel sektör, STK ve Üniversiteler) kişisel veya kurumsal e-posta adresleri aracılığıyla ulaşılmıştır.

Ayrıca yerel yöneticiler ve kamu yöneticileriyle yüz yüze mülakatlar yapılmıştır. Konu ile ilgili Bakanlıklardan ve yerel yönetimlerde çalışan üst düzey

yöneticilere yapılan görüşmelerde “yarı yapılandırılmış” bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma için hazırlanan görüşme formunda 7 soru bulunmaktadır. Görüşme formunda, kısaca araştırma sorularına uygun olmak üzere “sürdürülebilir gelişme ve göstergeleri; KKTC’nin sürdürülebilirlik düzeyi, önemli sorunları; sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar; yerel yönetimlerce yapılan faaliyetler sürdürülebilir gelişmeyi sağlamadaki etkisi/yeterliliği; bölgede sürdürülebilir gelişmeyi engelleyen faktörler; yerel yönetimler ile merkezi yönetimin ilişkileri; girişimcilik kültürü ve kültürün gelişmesinde yerel yönetimlere düşen görevler hakkındaki sorular yer almaktadır. Görüşmeler sırasında tutulan notlar rapor haline getirilmiş ve sorulara verilen yanıtlar betimsel analiz yönetimi kullanılarak çözümlenmiştir.

4.3 Verilerin Analizi

Mülakatlar ve anket sonucunda derlenen bilgiler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada 384 denek katılımıyla erişilen anket sorularına ilişkin cevaplar nicel olarak incelenmiş olup “sıklık” ve “yüzdeler” özellikleri verilmiştir. Bunun yanında mülakat görüşmeleri nitel olarak değerlendirilmiş ve mülakat dokümanlarının karakterize edilmesinde içerik analizi yapılmıştır. Anket cevapları ile mülakat görüşmelerinde derlenen bilgiler karma yönelimli bir çalışma yapılarak iki yöntemle birbirini desteklenmiştir.

Bölüm 5

SAHA ÇALIŞMASI BULGULARI

Beşinci Bölümde, araştırma problemleri doğrultusunda yapılan anket ve mülakat yöntemleriyle tamamlanan saha araştırması sonucunda toplanan bulgulara yer verilecektir.

5.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

5.1.1 Kurum

Araştırmaya katılan 384 deneğin çalıştığı kurumlara göre yüzdeler dağılımı Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların Kurumlara Göre Dağılımı

Kurum	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
Kamu	88	22,9
Yerel Yönetimler	60	15,6
Özel Sektör	101	26,3
Sivil Toplum Kuruluşu	49	12,8
Üniversite	81	21,1
Diğer	5	1,5
TOPLAM	384	100,0

Araştırmaya katılan 384 denek arasında özel sektör temsilcileri yüzde 26 en yüksek orana sahipken, yüzde 23 ile Kamu çalışanları ve yüzde 21 ile

üniversitetemsilcilerinin takip etmesi ankete katılanların mesleki dağılımının dengeli olduğunun göstergesidir

5.1.2 Bölge

Araştırmaya katkı sağlayan deneklerin bölgelere göre katılımcı sayısı ve yüzdelik ağırlıkları Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların Bölgesel Dağılımı

Bölge	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
Lefkoşa	127	33,1
Gazimağusa	78	20,3
Girne	70	18,2
Güzelyurt	61	15,9
İskele	48	12,5
TOPLAM	384	100,0

Tablo 7’nin sonuçlarına göre katılımcıların bölgesel dağılım yüzdelikleri ülke nüfusunun dağılım yüzdelikleriyle uyumlu görünmektedir.

5.1.3 Yaş

Araştırmaya katkı sağlayan deneklerin yaş gruplarına göre katılımcı sayısı ve yüzdelik ağırlıkları Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8: Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
20-30	124	32,3
31-40	152	39,6
41-50	68	17,7
51 ve üzeri	40	10,4
TOPLAM	384	100,0

Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımında yüzde40 civarındaki toplumsal sorunlara karşı duyarlı 31-40 yaş grubu deneklerin tecrübe ve duyarlılığının soruların cevaplarına aktarabileceğinin göstergesidir. İkinci büyük grubun yüzde 32 ile 20-30 yaş grubunu temsil eden ve günlük işlerin dünyada olumlu bir değişime katkı yapmasına son derece önem veren Y kuşağının dinamik temsilcilerinden oluşması ise anketten elde edilecek bilgilerin sürdürülebilirliğe önem veren kesimler tarafından cevaplandırıldığına göstergesi olarak kabul edilebilir.

5.1.4 Eğitim Durumu

Katılımcıların eğitim düzeyine göre sayısal ve yüzdeler dağılımı Tablo 10’da gösterilmektedir. Anketten katkı sağlayan deneklerden en büyük oran yüzde 76,9 ile yükseköğrenimini tamamlayanlardan oluşurken geri kalan yüzde 23,2’lik oran ise lise ve ilköğretim kurumlarından mezun olanlar oluşturmaktadır. Eğitim seviyesinin yüksek olması anketten elde edilecek bilgilerin önemini artırmaktadır.

Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
İlköğretim	16	4,2
Lise	73	19,0
Lisans	168	43,8
Lisansüstü	127	33,1
TOPLAM	384	100,0

5.1.5 Gelir Düzeyi

Tablo 10: Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
1200-1700	37	9,6
1700-2000	37	9,6
2000-3000	100	26,0
3000 ve üzeri	210	54,7
TOPLAM	384	100,0

Gelir düzeyi ile ilgili sorulara verilen cevapların eğitim seviyesi ile uyumlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda cevapların samimi olduğu sonucunu çıkartabiliriz. Aylık 3000 ve üzeri gelire sahip olanların oranı yüzde 55'dir.

5.1.6 Cinsiyet

Tablo 11: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
Kadın	162	42,2
Erkek	220	57,3
Cevap vermeyen	2	0,5
TOPLAM	384	100,0

Katılımcıların yüzde 57'sinin erkek olması ülkeningenel nüfus dağılımı ile uyum göstermektedir.

5.2KKTC'nin Sürdürülebilir Gelişiminde Yerel Yönetimlerin

Etkinliğine İlişkin Bulgular

5.2.1 Sürdürülebilir Gelişimin Ölçüsü

Tablo 12: Sürdürülebilir Gelişimin Ölçüsü

1. Sizce Sürdürülebilir Gelişimin Ölçüsü Nedir?								
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	6	Toplam	Ağ. Ort.
Fabrika ve işyeri sayısının çokluğu	134	35	35	65	52	63	384	3,14
Kentli nüfusun çokluğu	29	122	47	43	78	65	384	3,56
İlden yapılan ihracatın sürekli artış göstermesi	43	64	160	61	41	15	384	3,10
Eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetlerinin sürekli artması	75	65	56	131	32	25	384	3,14
İstihdam oranının yüksek olması	51	72	54	40	144	23	384	3,58
Kişi başına düşen milli gelir	52	26	32	44	37	193	384	4,48

“Sürdürülebilir gelişimin ölçüsü nedir?” sorusuna verilen cevaplardan fabrika ve işyeri sayısının çokluğu seçeneği en önemli bulunurken bunu kentli nüfusun çokluğu ve ilden yapılan ihracatın sürekli artış göstermesi seçenekleri takip etmektedir. Ekonomiye verilen bu önem sürdürülebilir gelişimin sağlayıcısı olarak özel sektörün bölgedeki önemini işaret etmektedir.

Görüşme yapılan kamu yöneticileri de sürdürülebilir gelişimin ölçüsünü; bölgenin, birimin uzun vadeli planlama ve hedefler çerçevesinde gelişmesi ve gelişmeye yönelik ekonomik ve kurumsal düzen oluşturması çerçevesinde açıkladı. Göstergeler olarak; ulusal düzeyde büyüme, rekabet edilebilirlik endeksi ve insani gelişmişlik endekslerinin önemini yanında, şehir ve ülke gelişim plan ve

programlarının uzun vadeli planlandığı, yatırımların bu planlar doğrultusunda ve bütünlük olması olarak ifade edilmiştir.

Yerel yöneticilere göre ise sürdürülebilir gelişme, insan refahı ve çevre üzerinde uzun dönemde etkide bulunacak kalkınma ile ilgili strateji ve programların uyumunun dengeli olarak hayat geçirilmesi olarak tanımlanmıştır. Bugünün kaynaklarını kullanarak yapılan yatırımların, planlamaların gelecekteki durumu planlanmaya dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın başlıca göstergeleri çevre, ekonomi, kurumsal yapılanma ve sosyal değerlerdeki eşgüdümlü gelişme düzeyidir.

5.2.2 Bölgelerin Sürdürülebilir Gelişmişlik Düzeyi

KKTC şartlarına göre bölgenizin sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi aşağıdaki gruplardan hangisinde yer alır? Sorusuna bölgelere göre katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13: Bölgelerin Sürdürülebilir Gelişmişlik Düzeyi

2. KKTC şartlarına göre bölgenizin sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi aşağıdaki gruplardan hangisinde yer alır?						
		Az kalkınmış	Geri kalmış	Kalkınmış	Orta düzeyde kalkınmış	Toplam
Bölgeniz	Gazimağusa	25	16	7	30	78
	Girne	7	4	53	6	70
	Güzelyurt	16	22	17	6	61
	İskele	7	36	1	4	48
	Lefkoşa	34	17	31	45	127
Total		89	95	109	91	384

Sonuçlara göre başkent Lefkoşa ve Gazimağusa “orta düzeyde kalkınmış”, Girne “kalkınmış”, Güzelyurt ve İskele ise “geri kalmış” olarak

tanımlanmaktadır.Girne bölgesinden katılan deneklerin yüzde 75'i KKTC şartlarına göre Girne bölgesinin sürdürülebilir gelişmişlik düzeyinde “kalkınmış” olduğundan hemfikirdir buna karşın Lefkoşa bölgesi katılımcılarının yüzde 24'ü “kalkınmış”, yüzde 27'si “az kalkınmış” ve çok az farkla (9 kişi) yüzde 36'sı “orta düzeyde kalkınmış” olarak nitelendirmiştir.

Kamu yöneticileri de KKTC'nin sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi;

- “15.000\$ kişi başına düşen GSYH, Rekabet edilebilirlik seviyesi 147. Ülke, insani gelişmişlik endeksi soru işaretidir. Bu göstergeler ışığında değerlendirildiğinde kişi başına GSYH hariç KKTC'nin sürdürülebilir gelişmiş “yetersiz”dir.”
- “KKTC'de eğitim düzeyi çok yüksek ve okuma yazma oranı yüzde 100'dür. Kişibaşına düşen sağlık-yatak sayısı ve öğretmen sayısında gelişmiş ülkelere oranla iyi seviyelerde hatta TC'ye göre yüksektir. Ancak doktor sayısı düşük ve eğitim düzeyinin her geçen yıl düştüğü gözlemlenmektedir.Bu konular dikkate alındığında ülkede bulunan gelişmişlik düzeyine uygun bir toplum olduğu ancak yatırımların yeterli veya doğru kaynaklara aktarılmadığı ve hatta ekonomik açıdan yatırımlarına dış destekler ile yürüten ülke de ciddi bir koordinasyon ve temel ortak hedef eksikliği gözlenmektedir.”

Yerel yöneticilerin ise bu konudaki görüşleri:

“KKTC düzeyi merkezi yönetim açısından da yerel yönetimler açısından da sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi değerlendirildiği zaman sınıfta kalabilecek konumdadır.”

“KKTC sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi oldukça düşüktür. Hiçbir düzeyde ihtiyaçlar eldeki kaynaklara ve gelecek beklentileri hesaplanarak yürütülen uzun vadeli planlarımız yokken, sürdürülebilir gelişime ulaşma şansımız yoktur.”

5.2.3 Bölgenin Sorunları

Tablo 14: Bölgelerin Önem Sırasına Göre Sorunları

3. Bulduğunuz bölgenin sizce önemli sorunları nelerdir?									
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	6	7	Toplam	Ağ. Ort.
Konut yetersizliği	93	32	17	37	36	42	127	384	4,37
Altyapı yatırımlarının yetersizliği	170	132	21	10	17	23	11	384	2,18
Sanayi yatırımlarının yetersizliği	47	69	136	25	34	54	19	384	3,44
Toplu taşıma	25	45	55	145	47	48	19	384	3,95
Sosyo-kültürel etkinliklerin yetersizliği	12	41	57	62	153	35	24	384	4,31
Çevre kirliliği	16	45	66	55	45	128	29	384	4,48
Spor alanlar, park ve yeşil alanlar	21	20	32	50	52	54	155	384	5,28

KKTC'nin en önemli sorunu olarak "altyapı yatırımları" ve "sanayi yatırımları"nın yetersizliği öne çıkmıştır. Altyapı yatırımlarının yetersiz oluşu ile sanayi yatırımlarının yetersizliği arasındaki doğrusal ilişki bu seçeneklerin tercih edilmesinde etkin olmuştur diyebiliriz. Anket sonucundan altyapı ve sanayi yatırımlarının yetersizliğinin önemi yanında konut ihtiyacının bulunmadığı ve spor alanları, park ve yeşil alanların olmayışı önem derecesinde en sona kaldığı ortaya çıkmıştır.

Kamu yöneticilerine göre:

"Ülkesel fiziki plan eksikliği, yerel yönetimlerin yetki eksiklikleri ve merkezi uzun vadeli kalkınma planlarının eksikliği, kurumsallaşma ve uzun vadeli kalkınma için optimum ölçeğin olmayışı, uzmanlaşmış insan gücünün eksikliği (mimar, şehir plancısı, vs) en önemli sorunlarımızdır."

“... ülkenin ciddi bir koordinasyon ve temel ortak hedef eksikliği gözlenmektedir”

“yabancı yatırımcının ülkeye gelmesi için gerekli hukuki mevzuatın oluşturulmamış olmasıdır”

Yerel Yöneticilere durumu daha detaylı olarak açıklamıştır:

“En önemli sorunlardan birtanesi de özellikle 2004 Annan Planının referandumu ile birlikte özellikle inşaat sektöründe yaşanan inanılmaz büyüme ve yaratılan rant sonucunda hiçbir plan ve programa dayanmadan çevresel koşullar dikkate alınmadan doğaçlama bir şekilde adanın tüm kuzeyinde çevrenin katledilmesine yol açmıştır. Hiçbir fiziki plana ve imar planına dayanmadan yaşanan bu karışıklık bir yandan çevresel geri dönülemez sorunlarına yol açarken bir yandan da bu sektörde yaşanan gayri yasal işlemlerle de yerli ve yabancı insanların mağdur olmalarına yol açmıştır. Her konuda olduğu gibi bu konuda merkezi yönetim vatandaşı korumak için kılını bile kıpırdatmayarak “adalet” i yerine getirememiştir.

Çevre konusu KKTC nin gelmiş geçmiş tüm merkezi yönetimlerinin sadece yaldızlı nutuklar sallanan en gereksiz görülen alanlarından birisi olarak görülmüştür. Ödeneği olmayan, görev yapacağı aracı bile olmayan bir Çevre Bakanlığından söz etmekteyiz. AB çevre yasaları uyumlaştırma süreçlerinde çıkarılmış tüzükler sadece göstermelik kalmış uygulama için yeterli otorite hayata geçirilememiştir.

4 yıldan beridir kapatılan Dikmen çöplüğünün yerine Güngör köyündeki çöp depolama alanı AB fonlaması ile açılmış ve işletmeye alınmıştır. Ancak Çevre Yasasına uygun olarak KKTC deki tüm atıkların (evsel atıklar, inşaat atıkları, tehlikeli atıklar, atık yağlar, odunsu atıklar) Güngörköy deki çöp depolama alanında imhası öngörülürken, herhangi bir çözüm üretilmemiş sadece 10 belediyenin atıkları buraya getirilirken geriye kalan belediyelerin çöpleri vahşi depolama yöntemiyle doğamızı halen kirletmeye devam ederken hem insan sağlığı ve hayvan sağlığı hem de ekolojik çevre için büyük bir tehlike arz etmektedir.

Merkezi Yönetimlerdeki “katılımcılık” çağdaş demokrasilerin çok uzağında bir görüntüdedir. Gerek sağ gerekse sol tandanslı tüm partilerde merkezi yönetim çok katı bir otoritedir. Hiçbir kimsenin, kurumu, sivil toplum örgütünün veya siyasi görüşün karar alma sürecinde bulunmadığı bir teokratik yapı KKTC nin siyasi yaşamına hakimdir. Eşitlik KKTC nin hiç gündemine gelmeyen çok özel bir konudur. Eşit olmak için muhakkak bir siyasi parti rozeti taşımak ve taşıdığımız siyasi parti rozetinin de iktidarda olması gerekir. Bu konuda artık geri dönelemeyecek bir kronik kanıksama tüm topluma hakim olduğu için büyük bir toplumsal ve siyasal çürümeden söz etmemiz mümkündür. Bu çürüme “Biz” yerine “Ben”i merkeze oturttuğu için Toplumsal değerleri de yozlaştırmıştır.

Hiçbir siyasi iktidarın ömrünün 1-2 yılı geçmediği bir toplumda uzun dönemli bir vizyondan da bahsetmek insan aklı ile dalga geçmektir. Herşeyden önce devlet politikası ve hükümet politikası kavramları ile tanışmayan merkezi yönetimler iktidarlara süresince hep “Amerikayı yeniden” keşfetmek peşinde koşmuşlar ancak o kısacık sürede vizyonsuzluk ile birleşince toplum için herşey yapboz tahtasına dönmüş ve toplum bir kısır döngü içerisinde bırakılmıştır. Eğitimde sağlıkta, tarımda, çevrede hiçbir devlet politikası oluşturulamamış her gelen merkezi yönetim de kendi kafasına göre her konuya takılmıştır.”

“KKTC de sıkıntı uzun dönemli planların eksikliği. Yatırımların ekonomik maliyetine kaç yıl kullanılabileceği hesaplanmıyor çünkü en büyük engel siyasal popülizmin kullanılmasıdır. Yerel yönetimlerin yaptığı kaldırım, ne kadar insan tarafından ne kadar kullanılacak iyi hesaplamak lazım, daha iyi bölgenin ekonomik hayatına refah seviyesine nasıl katkısı olacak onu hesaplamamız lazım. Ekonomiye direk katkısı olacak mı, belediyeye katkı sağlayacak mı düşünmek lazım. Kaldırım yola ihtiyaç var ama önceliğimiz bölgenin ekonomik refahını artıracak işler yapmalıyız bugünkü şartlarda kısıt kaynaklarımızı kullanılmayacak kaldırımına harcayıp şehre makyaj yapmak önceliğimiz olmamalıdır. Belediye olarak bir kaynak bulabildiysem ilk önce istihdam yaratabilir ekonomik getirisi devam eden bir iş yapabilirsem bu yatırım sürdürülebilir olur. Hizmet devamlı fayda sağlar,

KKTC sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi oldukça düşüktür. Örneğin okullardan mezun olan lise öğrencilerinin yüzde 70’i üniversitelere gidiyor. Hem kamu kaynakları hem de vatandaş cebinden dünya para harcıyor ancak üniversite mezununa vereceğimiz iş kalmadı. Bir suru ara elaman ihtiyacı var. Ancak diplomalı üniversite mezunu devlet memuru olmaya çabılıyor.

Sorunlar: kaç öğretmen, kaç doktor ihtiyacımız var planlarımız yok. Günlük mezun sayısıyla böbürleniyoruz ancak bunlar ne iş yapacak nasıl geçinecek hesabımız yok bu da gençlerin ülkeyi terk etmelerine neden oluyor.”

5.2.4 Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Lider Kurum

Deneklere bölgesel sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında yerel lider kurumun hangisi olabileceği sorulduğunda; kaymakamlıkların yüzde 5,7 gibi düşük düzeyde tercih edilmesine karşın belediyelerin yüzde 67 oranında sürdürülebilirliği sağlayan/sağlayabilecek olan lider kurum olarak algılandığı görülmektedir.

Tablo 15: Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Lider Kurum

4. Bölgesel Sürdürülebilir gelişmeyi sağlamada aşağıdaki yerel kurumlardan hangisini lider bir kurum olarak görüyorsunuz?		
	N	%
Belediye	256	66,7
Kaymakamlıklar	22	5,7
Sivil Toplum Kuruluşları	58	15,1
Ticaret ve Sanayi Odaları	16	4,2
Üniversiteler	32	8,3
Toplam	384	100,0

5.2.5 Yerel Yönetimlerin Diğer Yerel Kurumlarla İşbirliği

Yerel yönetimlerin diğer kurumlarla bir araya gelmesine 384 kişilik denek grubunun yüzde 69'u "evet" cevabını vermiştir.

Tablo 16: Yerel Yönetimlerin Diğer Yerel Kurumlarla İşbirliği İhtimali

5. Sürdürülebilir gelişmenin gerçekleşmesi için Yerel Yönetimlerin diğer yerel kurumlarla bir araya gelebileceklerine inanıyor musunuz?		
	N	%
Evet	264	68,8
Hayır	120	31,3
Toplam	384	100,0

5.2.6 Ele Alınması Gereken Öncelikli Sorunlar

Tablo 17: Yerel Yönetimler Tarafından Ele Alınması İstenilen Öncelikli Sorunlar

6. Bölgedeki yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar nelerdir?										
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	6	7	8	Toplam	Ağ. Ort.
Altyapı ve kanalizasyon	274	21	22	10	11	11	22	13	384	2,09
Otopark	6	103	24	22	33	69	92	35	384	4,88
Toplu taşıma	26	48	130	32	40	56	44	8	384	4,03
Çöp sorunu ve temizlik	17	66	44	133	53	41	23	7	384	4,01
Spor, park ve yeşil alanlar	4	21	54	77	160	33	16	19	384	4,63
Şehir içi yolların bakımı	21	79	50	53	34	123	17	7	384	4,23
Çevre kirliliği	19	38	57	32	44	43	140	11	384	5,05
Diğer	17	8	3	25	9	8	30	284	384	7,08

Bölgenizdeki yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar nelerdir? Sorusuna deneklerin cevap seçeneklerini önem derecesine göre 1.,2.,3., şeklinde sıralamaları istenmiştir. Cevaplara göre “altyapı ve kanalizasyon” sorunu ankete katılan deneklerin yüzde 72’sinin tarafından bölgenin en önemli sorunu olarak seçilmiştir. “Otopark” ve “Toplu taşıma” eksiklikleri ise altyapıdan sonra diğer öncelikli sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır. “Çevre kirliliği” yerel yönetimlerce çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmediği gibi çöp sorunu ve temizliğe çözüm bulunmasının yeterli bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Yapılan mülakatlarda Bölgesel sürdürülebilir gelişimin sağlanmasında yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar nelerdir? Sorusuna verilen cevaplarda:

Kamu görevlileri:

“Her belediye kendi bölgesinde yapılacak yatırımlar için altyapı eksikliklerini tamamlamalı ve örgütlü, eğitilmiş toplum oluşturup büyük tesislere eleman yetiştirebilirler.”

- “Yatırım dostu yerel yönetimlere ihtiyaç var. Yatırımcı için cazip altyapı olanakları lazım ve yatırımcıyı bezdirecek bürokratik işlemleri kısaltması lazım
- Bölgesel planlamaya ihtiyaç var örneğin Girne bölgesindeki belediyelerin; turiste yönelik altyapı yatırımları buna göre tasarlanmalı. Örneğin atıksu yönetimi, Girne için Güzelyurt bölgesine göre daha yüksek ihtiyaç
- İmar yetkisi problemi Türkiye de imara açılan bölgeden hem para kazanır hem de sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getirir.

Belediye sayısının azaltılması gerekir.”

“Yerel yönetimlerin bir an evvel finansal disipline edilmesi gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki gibi yerel yönetimler özel sektör firma mantığı ile toplum yararına ve çıkarına çalışan yönetimler olmalı aralarında rekabet olsa da ana ülke hedeflerini destekleyen ve sürdürülebilirliğini partisel değil bölge halkının memnuniyeti ile elde etmelidir.”

Yerel yöneticilere göre ise;

- Yerel yönetimlerin yetki sıkıntısı var.
- Uzman personel yok. Planlama ve projelendirmede sıkıntı yaşıyoruz, ölçek ve maliyetler göz önünde bulundurulduğunda istihdam edemiyoruz.
- Yatırımların siyasetten temizlenmesi lazım çünkü bugün bizim yaptığımız yatırım yarın başka siyasi düşünceden bir yönetici geldiğinde atıla çıkartılıyor. Sosyal katılım siyasi renge göre belirlenen küçük bir toplumuz. Karşı grup yaptığınız işi beğense bile size prim yaptırmamak için desteklemiyor. Kent konseyi kuruyoruz sadece kendi partililerimiz geliyor.
- Kurumsal yapı, kurumsal finansal yapı, karar alma mekanizmasında katılımçılık, çevre, uzun vadeli planlamalar (imar planları, fiziki planlar), istihdam, fırsat eşitliği, sosyal politikalar (ekolojik çevre, yaşlı, engelli, kadın, hayvan), kültürel politikalar.”

5.2.7 Sürdürülebilir Gelişmeye Yönelik Yapılan Altyapı Yatırımları

KKTC'nin beş bölgesindeki deneklere bölgelerindeki yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye yönelik olarak yaptıkları kanalizasyon, su, park vb. altyapı yatırımlarının yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Deneklerin yüzde 45'i soruya “hayır”; yüzde 37'si “kısmen evet”; yüzde 18'i “evet” yanıtını vermiştir. Bir önceki tabloda (Bkz: Tablo 18) öncelikli çözülmesi gereken sorunların başında altyapının eksikliği gelirken, bu soruda toplamda yüzde 55 oranında “kısmen evet ve evet”

diyen denekler aslında bölgelerindeki altyapı hizmetlerinin kısmen yeterli olduğunu vurgulamışlardır. Bu çerçevede yerel yönetimlerin çözmesi gereken öncelikli sorunları içeren seçenekler arasında altyapı ve kanalizasyon dışındaki seçeneklerin bu şehirlerde önemli sorunlar olarak algılanmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 18: Altyapı Yatırımlarının Yeterliliği

7. Bölgedeki yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye yönelik olarak yaptığı kanalizasyon, su, park vb. altyapı yatırımlarını yeterli görüyor musunuz?		
	N	%
Evet	70	18,2
Hayır	173	45,1
Kısmen Evet	141	36,7
Toplam	384	100,0

5.2.8 Sosyal ve Kültürel Altyapı Hizmetleri

Sosyal ve kültürel hizmetler olarak yapılan fuar, festival vb. tanıtım faaliyetleri hakkındaki görüşler sorulduğunda araştırmaya katılan deneklerin yüzde 60'ı daha çok yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 19: Sosyal ve Kültürel Altyapı Hizmetleri Hakkındaki Görüşler

8. Sosyal ve kültürel altyapı hizmeti olarak bölgenize yapılan fuar, festival vb. tanıtım faaliyetleri hakkındaki düşünceniz nedir?		
	N	%
Daha çok yapılmalı	232	60,4
Fikrim yok	44	11,5
Gereksiz	31	8,1
Yeterince yapılmakta	77	20,1
Toplam	384	100,0

5.2.9 Yerel Yönetimlerin Sürdürülebilir Gelişime Katkısı

Yerel Yönetimlerin bölgesel sürdürülebilir gelişmeyi yeterince destekleyip desteklemediği sorulmuş ve 294 denek (yüzde 76,6) “hayır” cevabı vererek yerel yönetimlerin bölgesel sürdürülebilir gelişmeyi yeterince desteklemediğini belirtmişlerdir. Yetersizliğin nedenini ise hem kaynak yetersizliği (yüzde 34) hem de yönetim yetersizliğini (yüzde 34) gerekçe olarak göstermişlerdir. Oranların birbirine eşit olması yerel yönetimlerin yapısının hesap verebilir ve şeffaf olmamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Tablo 20:Yerel Yönetimlerin Bölgenin Sürdürülebilir Gelişime Katkısı Hakkında Görüşler

9. Yerel yönetimler bölgenizin sürdürülebilir gelişmesine yeterince destek veriyor mu?		
	N	%
Evet	90	23,4
Hayır	294	76,6
Toplam	384	100,0
Cevap Hayır ise neden kaynaklanmıştır:		
Kaynak yetersizliğinden	130	33,9
Yönetimin yetersizliğinden	130	33,9
Boş bırakılan	34	8,9
Toplam	294	76,6

Mülakat görüşmelerinde “Bölgedeki yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye yönelik olarak yaptığı faaliyetleri yeterli görüyor musunuz?” sorusuna:

Kamu yöneticilerin ortak görüşü kesinlikle hayır olmakla birlikte nedenin ise yönetimin yetersizliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.

“Tüm altyapı (kanalizasyon vb ile sosyal hizmetler) yatırımlarının dışında Belediyeler işgücünün kalitesinin artması için çalışmalar yapmalı. Cazibe merkezi oluşturup, ulaşım sorununun çözülmesi gerekir. Küçük el işçiliği

desteklenmeli ve halkın satış yapabilmesi sağlanmalı. İyi tarım uygulaması ve kümelenme konusunda halka önder olmalı.

Yerel yöneticiler:

“Görmüyorum. Öyle bir çaba da yok. Belediyeler sadece günlük işleri hataya geçirmeyi görev biliyor. Çöp, su asfalt işleri dışında başka vizyon yok. Bu belediyeçilik değil bunları eskiden muhtarlar yapıyordu şimdi belediyeler. Bu vizyon eksikliğidir. Bölge halkının gözünde iyi belediye başkanı çöpü erken alan, yolu süpüren, suyu akıtan belediye başkanıdır. Bunun dışına çıkmak yeni bir şeyler yapmak lazım ancak yeni birşey söylediğinizde eleştiriliyorsunuz. Tohum üretme gibi projeler geliştiriyoruz. Çöpü düzgün toplatohumu napacaz diye gave de dedikodu yapılıyor. Bizim hedefimiz üretime katılmayı teşvik etmek ancak sanki uzaylıymışız gibi tepkiler alıyoruz.”

“Daha önce saydığım öncelikli sorunlara göre yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye yönelik faaliyetleri bilimsel bir planlama ve çalışmanın çok gerisinde kalmaktadır.”

5.2.10 Sürdürülebilir Gelişmeyi Engelleyen Faktörler

Tablo 21:Sürdürülebilir Gelişmeyi Engelleyen Faktörler

10. Bölgenizde sürdürülebilir gelişmeyi engelleyen faktörler nelerdir?							
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	Toplam	Ağ. Ort.
Bilgi ve teknolojinin yetersizliği	164	19	45	44	112	384	2,79
Girişimcilik ruhunun yeterince gelişmemiş olması	60	177	41	80	26	384	2,57
Ortaklık ve birlikte hareket etme anlayışının noksanlığı	52	77	191	33	31	384	2,78
Kamusal desteklerin yetersizliği	63	68	53	163	37	384	3,11
Sermaye birikimi yetersizliği	45	43	54	64	178	384	3,75

Bölgenizde sürdürülebilir gelişmeyi engelleyen faktörlerin neler olduğunu önem derecesine göre sıralandırılması istendiğinde “Bilgi ve teknolojinin eksikliği” ile “Girişimcilik ruhunun yeterince gelişmemiş olması” belirgin olarak ilk sıralarda

yer almıştır. Bu sonuç bölgedeki yatırımların çoğunun merkezi idare tarafından yapılmış olduğunu ve gerekli bilgi ve teknoloji yeterliliğinin devlet tarafından sağlanması beklentisini göstermektedir diyebiliriz. Nitekim “Sermaye birikimi”nin yeterli görüldüğü halde bilgi ve teknoloji eksikliği, girişimcilik ruhunun gelişmemiş olması ve ortaklık ve birlikte hareket etme anlayışlarının eksikliği bölgenin sürdürülebilir gelişme yolunda gerekli bilgiyi vermektedir.

Mülakatlarda aynı soruya verilen yanıtlarda benzer olmakla birlikte ilave olarak Kamu yöneticileri:

“Kötü yönetim. Halkı ilgilendirmeyen ütopyik tartışmaların, siyasette daha fazla yer bulması. Basit çözüm bulunması gereken küçük sorunların siyasetçiler tarafından konuşulmaması. Yoksulluk.”

“Kentsel plannlamanın eksikliği; apartman bölgesine villa izni vermemelisin, yol yaparsan şehrin gelişim yönüne göre yapmalısın, vb.”

“Bilgi, teknoloji eksikliği; e-belediyeçilik sistemlerinin kurulmamış olması, vatandaşa hizmet götürme dürtüsü eksikliği ve çağa ayak uyduramama. İnternet sayfasının yenilenmesi vatandaş olarak bana bir hizmet sağlamaz sadece makyajdır. Bu zamanda su faturamı ödemek için işten izin alarak, belediye veznesine gitmek sorunda kalmamalıyım.”

“Birlikte hareket etme eksikliği: Ölçeğin küçük olması çöp toplama, atık su yönetiminde ortak hareket etme eksikliği ile daha da büyüyor. Lefkoşa ve gönyeli belediyelerinin ayrı ayrı olmasının ekonomik akılca izah edilebilir bir yönü yok. Birlikte hareket etmek hem kısıtlı kamu kaynaklarının daha etkin kullanımını sağlar hemde hizmetlerin birim maliyetlerini düşürür.”

Yerel yöneticilere göre ise:

“Vizyonsuzlukluk, halkın değişime dirençle karşılık vermesi, çevresel faktörler, sermaye yetersizliği(ekonomik yetersizlik), kurumsallaşma eksikliği, bilgi eksikliği, halkın siyaset kurumuna boyun eğmişliği ve genel plansızlık.”

Olarak ifade edilmiştir.

5.2.11 Yerel Yönetimlere Merkezi Yönetimce Yeterince Kaynak Ayrılıyor mu?

Bölgedeki yerel yönetimlerin KKTC şartlarında merkezi yönetimden yeterince kaynak yardımı alıp almadığı sorulduğunda deneklerin yüzde 61’i desteği “yetersiz” bulduğunu ifade etmiştir. Soru 9 ile Yerel Yönetimlerin bölgesel

sürdürülebilir gelişmeyi kaynak yetersizliğinden yeterince desteklemediğini ifade etmeleri buradaki sonuç ile uyumludur (Bkz: Tablo 21).

Tablo 22: Yerel Yönetimlere Merkezi Yönetimce Ayrılan Kaynakların Yeterliliği Hakkındaki Görüşler

11. Bölgenizdeki Yerel Yönetimlerin KKTC şartlarında merkezi yönetimden yeterince kaynak aldığını düşünüyor musunuz?		
	Cevaplayan Sayısı	Yüzdesi
Fazlasıyla	69	18,0
Yeterince	82	21,4
Yetersiz	233	60,7
Toplam	384	100,0

Mülakat görüşmelerinde yöneltilen “ Yerel yönetimlerle merkezi yönetimin ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna Kamu yöneticileri Devlet katkısının yeterli ve önemli olduğunu düşünmekle birlikte:

“İmar ve toplu taşıma izin yetkilerinin merkezi yönetimde olması uygulamada sıkıntı. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde denetleme yetkisinin olmayışı da bütünsel politika uygulama şansını bitiriyor.

Kaymakamlık ve belediye yetkilerinin çakışıyor olması da bir diğer problem. İnşaat ruhsatları gibi

Yerel yönetimlerin yetki ve görevlerinin çerçevesinin net çizilmesi gerekiyor. Personel sayılarının yetkisi yüksekliği, Şube amiri sayısı (20) kadro cetvellerinin hem nitelik hem de sayı sıkıntıları var. İçme suyu ayrı şube atık su ayrı şube.”

“Merkez ile yerel yönetimlerin ilişkileri kişisel beceriler ve politik görüşe bağlı olduğunu gözlemliyorum ve doğru bulmuyorum”

Yerel Yöneticilere göre:

“Yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin kopukluğu da önemli bir sorun bağlantısız yatırımlar sıkıntı. Merkezi idare tarafından planlanan turizm bölgesinin geleceği hakkında belediyenin bilgisi yok. Önümüzdeki yıl 3 büyük otellin bitmesi planlanırken belediyeye bilgi verilmiyor. Katı atıklar nasıl yönetilecek bilgi yok.

Mali katkılar da 9,25 oldukça yetersiz. Bugün bu katkı ile maaşları bile ödeyemiyoruz. Avrupa da çok çok yüksektir. Yerelden, yerinden yönetimin sağlanabilmesi için daha çok katkı ayrılmalı. Gelirler anca maaşı ödüyor, bunun dışında yatırım yapmak imkansız. Katkı yapısının da yeniden

düzenlenmesi gerekir. Sadece nüfusa bakılması haksızlık, 3 büyük otel olan bölgede 4000 nüfus a göre devlet katkısı alıyorum ama turistlerle birlikte 8000 e çıkıyor, bunlar ilave masraflara sebep oluyor.

Yasaların da güncellenmesi gerekiyor. 1995 de yapılan yasada otelden çöp için 2000TL alıyorum yasaya göre ama her gün toplam belediye hudutlarından haftada çıkan çöp kadar onların günlük atığını topluyoruz. Personel, araç, personele ek mesai vahşi depolama için gömülme masrafları var ama yasa yıllık 2000-TL al diyor.”

“Yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerle ilişkilerini her zaman “üvey evlat” tabiri ile tanımladım. Merkezi yönetimler yerel yönetimleri her zaman bir yük olarak görmüştür.

Kurumsal anlamda müdahil olmamakla birlikte herhangi bir katkıda da bulunmamıştır.”

5.2.12 Girişimcilerin Yatırım Yapma Nedenleri

Girişimcilerin bölgede yatırım yapmalarının nedenleri sorulduğunda, en önemli nedenleri olarak “işgücünün bol ve nitelikli olması” ile girişimcilerin “bölge insanı olması”nın etkili olduğu belirtilmiştir. Daha önceki sorularda bölgenin en önemli sorunları altyapı ve sanayi yatırımlarının yetersizliğinin ifade edilmiş olunması neticesinde yapılan yatırımcıların bölge insanıyla sınırlı olduğunun göstergesidir diyebiliriz. Girişimcilik ruhunun bilgi ve teknoloji eksikliği ile bağlantılı olarak gelişmemiş olmasına rağmen yapılan yatırımların bölge insanı tarafından yapılmış olması bölgedeki yatırımcıların ve yatırımların geleneksel olmasından kaynaklanmaktadır. Altyapı imkânlarının uygunluğu seçeneğinin önemsiz bulunması, daha önce altyapının yüzde 45 oranında hayır ve yüzde 37 oranında kısmen yeterli görülmesiyle uyumludur (Bkz: Tablo 19).

Tablo 23: Girişimlerin Yatırımını Yapmayı Tercih Etme Nedenleri

12. Girişimcilerin bölgede yatırım yapmalarının nedenlerini sıralayınız.								
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	6	Toplam	Ağ. Ort.
İş gücünün bol ve nitelikli olması	149	43	59	56	36	41	384	2,77
Bölge insanı olmak	62	142	46	54	68	12	384	2,90
Pazara yakın olmak	52	83	167	51	20	11	384	2,84
Altyapı imkânlarının uygunluğu	48	38	56	149	48	45	384	3,64
Kaynaklara yakın olmak	41	72	39	51	170	11	384	3,70
Diğer	32	6	17	23	42	264	384	5,16

5.2.13 Sanayinin Gelişebilmesi İçin Yerel Yönetimlere Düşen Görevler

Bölgede sanayinin gelişmesinde yerel yönetimlere düşen en önemli görevin teknik altyapıyı (su, kanalizasyon, ulaşım vb.) gerçekleştirmek olduğu katılımcıların yüzde 70'i tarafından (268 denek) belirtilmiştir. “Sanayicilere yörenin üstün yönleri hakkında bilgi verme”nin en az önemli olması KKTC ölçeğiyle ve girişimcilerin bölge insanı olması tespitleriyle uyumludur. “Bürokratik engellerin ortadan kaldırılmasına aracılık etmek” diğer önemli görevlerden biri olarak ortaya konulmuştur.

Tablo 24: Sanayinin Gelişmesinde Yerel Yönetimlere Düşen Görevler

13. Bölgenizde sanayinin geliştirilmesinde yerel yönetimlere düşen görevler neler olmalıdır?								
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	6	Toplam	Ağ. Ort.
Teknik altyapı, su, kanalizasyon, ulaşım ve benzerlerini gerçekleştirmek	268	15	22	18	21	40	384	2,03
Fuar, festival vb. faaliyetlerde yörenin dünyaya tanıtılmasını sağlamak	26	152	29	47	64	66	384	3,44
Bürokratik engellerin ortadan kaldırılmasına aracılık etmek	22	85	154	51	45	27	384	3,24
Sermaye birikiminin oluşturulmasında doğrudan ve dolaylı katkı sağlamak	33	61	80	150	44	16	384	3,41
Bilgi ve teknolojinin sağlanmasında öncü olmak	7	53	69	68	156	31	384	4,06
Sanayicilere yörenin üstün yönleri hakkında bilgi vermek	28	18	30	50	54	204	384	4,81

5.2.14 Girişimcilik Kültürünü Engelleyen Unsurlar

Tablo 25: Girişimcilik Kültürünü Engelleyen Unsurlar

14. Bölgenizde girişimcilik kültürünün gelişmesini engelleyen unsurlar nelerdir?								
Önem Derecesi Seçenekler	1	2	3	4	5	Toplam	Ağ. Ort.	
Dar görüşlülük	157	51	43	57	76	384	2,59	
Yörede kamu kuruluşlarının çokluğu	33	134	45	64	108	384	3,21	
Eğitim kurumlarının iş hayatlarından kopuk oluşu	51	77	175	61	20	384	2,80	
Girişimcilerin birbirlerini engellemeleri	32	76	81	157	38	384	3,24	
Bölge insanının devletten iş bekleme	111	46	40	45	142	384	3,16	

Ankete katılan deneklere göre “dar görüşlülük” ve “bölge insanının devletten iş beklemesi” girişimcilik kültürünün gelişmesini engelleyen en önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Deneklerden 157’si dar görüşlülüğün birinci derecede önemli olduğunu ifade ederken; 111’ kişi de birinci dereceden önemli engeli bölge insanının devletten iş beklemesi olduğunu ifade etmiştir.

Mülakat görüşmelerinde katılımcılara “Girişimcilik kültürünün gelişmesinde yerel yönetimlere düşen görevler nelerdir? Sorusu yöneltilmiştir.

Kamu görevlileri bu soruyu:

“Yerel yönetimler özel sektörün girdiği alanlara girip rekabeti engellememeli. İşgücünde iyi olanları istihdam ederek dışsallık yaratmamalı. Ürün satışı konusunda, ulaşım konusunda, yani özel sektörün ölçek ekonomi dolayısıyla sıkıntıya düştüğü alanlarda kümelenmeye ön ayak olmalıdır.”

“STÖ ve özellikle bölgesinde bulunan eğitim merkezlerinde iş birliği içinde olmalı. Her yerel yönetim işletme mantığı ile büyümeye odaklanmalıdır bu nedenle bölgesinde yapılan her yatırımın kendilerine sağlayacağı büyüme katkısı dikkate alınmalı ve yatırım ortamı iyileştirilmelidir ama bunu sürdürülebilir kılmak için çevre ve kaynak yönetimini iyi yönetmelidir.”

“Dolaylı girişimci gelir düzeyinin üstündedir ve ona sosyal rekreasyon alanlarının sunulması gerekir, yürüyüş yolu, bisiklet yolu, kütüphane gibi.

- Girişimcilerin nitelikli insan gücünü bulabilmesi için meslek edindirme kursları düzenlemeli,
- Free internet alanları oluşturmaları
- Trafik altyapısının düzenlenmesi ve toplu taşımacılığın geliştirilmesi
- Hizmet maliyetlerinin düşürülmesi gerekir örneğin konut apartmandaki daire başına kanalizasyon bağlantısına su ve sayaç bağlantısına yüksek maliyetler alması çok ciddi sıkıntı.
- Yatırımcıya yönelik hizmet ücretlerinin gereğinden yüksek olması engel. Diğer tahsilatlarındaki kayıplar nedeniyle hizmet ücretlerinin fahiş fiyatları sıkıntı.”

Yerel yöneticilere göre:

- Yerel yönetimler önemli bir aracı, öncelikle gençlerin yatırım yapmak istediği var ama ham. Nereye gidecek nereye başvuracak bilmiyor. Belediyelerin yetkileri artırılrsa daha resmi bilgi verebilir yönlendirebiliriz. X bakanlığın girişimcilere açtığı krediye uzak bölgedeki çocuklara ulaşmıyor, yerel yönetimlere bilgi verilmeli, hatta bilgi ofisleri açılmalı.
- Bölgesel üzümlüğü desteklemeye çalışıyoruz ama bakanlıktan destek alamıyoruz, üreticilerin bir araya gelmesinde de belediye köprü olmalı, paketleme tesisleri atıl durumda.

- Kooperatiflerin kurulması için destekler vermeliyiz. Üret derken satışı da nasıl yöneteceğimizi planlamalıyız. Plansızlık girişimciliğin önünde en büyük engel.
- Kolaya kaçıp sürekli başkalarını suçluyoruz. Sürekli yanlış yapan veya yapmayan birilerini suçluyoruz.
- Özellikle yerel üretimi ve yerel ihtiyaçları iyi analiz edebilen bir yerel yönetim bireysel girişimlere ve diğer üretim sektörlerine destek verebilir.
- KOBİ türünde işletmeler için organize sanayi bölgeleri oluşturma için arazi tahsis etme alt yapılarını yapma, merkezi yönetimin saptadığı imkanlar konusunda bilgilendirme, girişimciler için spesifik konularda merkezi yönetimle işbirliğinde bulunmak, üreticiler için Pazar yaratma, uzun vadeli planlamalarla girişimcilere yeni ufuklar açmak görevleri arasında olabilir.

Bölüm6

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Yerel yönetimler, halkın kendi eliyle bölgesinden seçtiği yöneticilerle yönetilmesini sağlayan böylelikle yönetime katılmasına olanak veren yönetim biçimidir. Bu nedenle bölgelerin ihtiyaçları yerel yönetimlerce, merkezi yönetime göre daha iyi tespit edilir. Sürdürülebilir gelişmenin ise tanımına ve bileşenlerine bakıldığında, katılıma en fazla olanak tanınması nedeniyle en kolay yerel düzeyde sağlanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sebeple devletlerin ulusal düzeyde sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeleri yolunda en önemli aktör yerel yönetimlerdir.

KKTC Lefkoşa, Gazimağusa, Girne, Güzelyurt ve İskele’de olmak üzere beş bölgeden, yerel yönetimleri ise baş aktörü olan 28 belediyeden oluşmaktadır. Bu çalışma ile sürdürülebilir gelişme kavramı ve KKTC yerel yönetimlerinin yapısını açıklamak ve Kuzey Kıbrıs’ta yapılacak anket ve mülakat çalışmaları ile bu teorik çalışma test edilerek sonuçlara göre KKTC belediyelerinin bu kavrama göre durumu ve sorunlarını tespit edebilmek amacıyla başlanmıştır. Mülakat ve anket çalışmaları sonucunda derlenen bilgiler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

Derlenen sonuçlar göstermektedir ki KKTC’nde sürdürülebilir gelişmenin ölçüsü olarak tespit edilen öncelikler anket çalışmasına göre fabrika ve işyeri sayısının çokluğu, kentli nüfusun çokluğu ve ihracatın sürekli artış göstermesi seçenekleri olarak öne çıkmaktadır. Görüşme yapılan kamu yöneticileri de sürdürülebilir gelişmenin ölçüsünü; bölgenin, birimin uzun vadeli planlama ve

hedefler çerçevesinde gelişmesi ve gelişmeye yönelik ekonomik ve kurumsal düzen oluşturması çerçevesinde açıklamıştır. Yerel yöneticilere göre ise sürdürülebilir gelişme, insan refahı ve çevre üzerinde uzun dönemde etkide bulunacak kalkınma ile ilgili strateji ve programların uyumunun dengeli olarak hayat geçirilmesi olarak tanımlanmıştır. Göstergeleri ise çevre, ekonomi, kurumsal yapılanma ve sosyal değerlerdeki eşgüdümlü gelişme olarak ifade edilmiştir.

Literatürde bulunan diğer çalışmalar göstermektedir ki sürdürülebilir gelişmenin başlıca hedefleri sosyal dayanışmayı sağlamak, ekonomik yapabilirliği artırmak ve ekolojik sorumluluğu yerleştirmektir.(Mengi & Algan, 2003) Araştırma ile derlenen sonuçlar da sürdürülebilir gelişmenin temel sağlayıcısı özel sektör olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ekonomik yapabilirliğin artırılması hedefiyle uyumludur. Bunun yanıdagelişimin göstergeleri; ulusal düzeyde büyüme, rekabet edilebilirlik endeksi ve insani gelişmişlik endekslerinin öneminin yanında, şehir ve ülke gelişim plan ve programlarının uzun vadeli planlandığı, yatırımların bu planlar doğrultusunda ve bütünleşik olması olarak ifade edilmiş olup, KKTC'nin ise bu ölçütler ışığında sürdürülebilir gelişimi sağlamada sınıfta kalmıştır diyebiliriz.

Yerel yönetimlerde ise sürdürülebilir gelişmeyi engelleyen sorunlar altyapı yatırımları ve sanayi yatırımlarının yetersizliğidir. Kamuoyu gözünde sürdürülebilir gelişmeyi sağlamada lider gözüyle bakılan belediyelerin sürdürülebilirliği sağlamada diğer kurumlarla işbirliği yapabileceğine ve bir araya gelebileceğine inanılmaktadır. Yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişimi yeterince destekleyemediği, sebebinin ise eşit ağırlıkla kaynak ve yönetim yetersizliğinden olduğu ifade edilmiştir. Kaynak ve yönetim yetersizliğinin eşit sayıda tercih edilmesi yerel yönetimlerin yeterince şeffaf olmadığının göstergesidir. Kamuoyu durumun tespitinde hem fikir olsa da sebebini farklı seçeneklerle açıklamaktadır. Mikro düzeyde bakıldığında sorun yatırım

yetersizlikleri ile ifade edilebilecekken makro düzeyde ise sorun “planlama” yetersizliğidir. Ülkesel fiziki planın etsikliğı, merkezi yönetimin orta ve uzun vadeli planlarının olmayışı, hem merkezde hem de yerel yönetimlerde öncelik, kaynakların yönetiminde etkin ve verimli kullanımı gözetme yerine günü kurtaracak popolist yaklaşımlardır.

Anket ile tespit edilen bir diğ er sonuca göre bölgedeki yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar; “altyapı ve kanalizasyon”, “otopark” ve “toplu taşıma” olarak ifade edilmiştir. Ancak bir başka soruda Yerel yönetimlerce bölgenin sürdürülebilir gelişimine yönelik olarak yapılan kanalizasyon, su, park vb. altyapı yatırımları kısmen yeterli bulunduğu sonucu çıkmıştır. Bu çelişkinin sebebi mülakat görüşmelerine derlenen verilere göre yine uzun vadeli planlama eksikliğı ile açıklanabilmektedir. Günün ihtiyaçlarına göre yapılan yatırımlar göstermektedir ki ne kaynakların kullanımı ekonomik yapabilirliğin devamlılığı sağlayacak nitelikte ne de gelecek kuşaklar ve ekolojikdenge gözetilmektedir. Halkın gözünde yapılan yatırımların kısmen yeterli bulunması altyapısı eksik makyaj niteliğinde yatırımlarla sağlanmaktadır. Asfaltı yenilenen köy halkının gözünde Belediye başkanı kendi döneminde başarılı görülebilir ancak ihtiyaçlara göre yapılacak olan kanalizasyon, yağmur suyu drenaj, su şebekeleri yatırımı veya mevcutun tamiri gibi altyapı işlerinin sonradan yapılması o asfaltın kesilmesine neden olacaktır. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi yatırımların makro düzeyde planlanmayışı kaynakların doğru kullanılmasını engellemekle birlikte halkın gözünde kısa dönemde yeterli çaba sarfediliyor gibi algı yaratsa da uzun vade de bütünleşik altyapının olmayışı sorun teşkil etmeye devam etmektedir. Bu uygulama ekonomik yapı içinde ekolojikdenge içinde sürdürülebilirlikten çok uzaktır.

Bir diğerk çelişkili cevap ise sürdürülebilir gelişmede merkezi yönetimin yerel yönetimlere sağladığı maddi katkı konusunda tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına göre, çalışmaya katılan deneklerin yüzde 60'ı merkezi yönetimin sağladığı katkıyı “yetersiz” bulunmaktadır. Yerel yöneticilerle yapılan görüşmelerde elde edilen sonuç da bu veriyi destekler nitelikte olmakla birlikte, sağlanan katkının hem oranı yetersiz bulunmakta hem de bölgenin salt nüfus sayım sonucu rakamlarına göre verilmesi politikası eleştirilmektedir. Yerel yöneticiler bölgelerinin ihtiyaçlarına göre yatırım yapabilmek için devlet katkı oranının artırılması gerektiğini savunmaktadır. Devlet katkısının nüfus sayısına göre yapılması bölgelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılığa iyileştirici katkı sağlamadığı gibi, bölgelerin gelir kaynakları, turistik yapıları gibi farklılıklarına göre şekillenen harcama türlerini ve altyapı ihtiyaçlarını sağlamada da yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Buna karşın kamu yöneticileri, devlet katkısının “yeterli” olduğu ancak yerel yönetimlerin yönetsel zafiyetleri dolayısıyla sürdürülebilir gelişimi sağlayamadıkları görüşü hakimdir.

Sonuçlar göstermektedir ki maddi katkının yeterliliği veya yetersizliği konusunda cevaplar algıda seçicilikle doğru orantılıdır. Ancak önemli olan yeterli olsa da olmasa da sağlanan katkının nasıl ve ne kadar etkin kullanıldığıdır. Merkezi yönetimin denetim ve yaptırım eksikliği, yerel yönetimlerin kronikleşen fazla personel sorunu dolayısıyla artan personel giderleri yanında öz kaynak gelirlerini artırmada yaşanan ölçek sorunları hemyerel yönetimlerin hem de bölgenin finansal ve kurumsal yapılarının sürdürülebilir gelişiminde engel teşkil etmektedir.

Son olarak sanayinin gelişimdeki engeller ve girişimcilik kültürü incelenmiştir. Çalışma da derlenen bilgiler bölgede sanayinin gelişmesinde yerel yönetimlere düşen görevlerin; teknik altyapıyı eksikliklerinin tamamlanması ve bürokratik engellerin ortadan kaldırılmasına aracılık etmek olarak ortaya

konulmuştur. Bu sonuç Rekabet Edilebilirlik Raporu (2015-2016) ile uyumludur. Nitekim rapora göre rekabet edilebilirlik endeksi sıralamasında 121. Sırada olan (145 ülke içerisinde) KKTC'nin verimsiz devlet bürokrasisi probleminin devam ettiği belirtilmekle birlikte Kamu sektöründe ölçek ekonomilerine göre hareket edilmemesi neticesinde verimsiz ve etkin olmayan bir işgücü yaratıldığı sonucu ortaya konulmaktadır (Balcıoğlu , Atan, Ağa, & Berberoğlu , 2016). Öte yandan KKTC'deki yerel yönetimlerin girişimcilik kültürünün gelişmesi için önemli sorunlar olan altyapı yatırımlarına çözüm sunması gerektiği tespit edilmiştir. Yerel yönetimlerce altyapı eksikliklerinin tamamlanması ve bürokratik engellerin kaldırılması, sanayinin gelişmesi önündeki engellerin bertaraf edilmesiyle, teknoloji ve bilginin gelişeceği, bunun da girişimcilik ruhudevletten iş bekleyerek körelenyerli girişimcileri tetikleyeceği gibi yabancı yatırımcılarında KKTC'yi tercih etmelerini sağlayıcı rolü olabilir.

KAYNAKLAR

33/1998. (2016, Ağustos 06). *Mülki Yönetim ve Bölümleri Yasası*.

www.mahkemeler.net: <http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>

adresinden alındı

51/1995. (2016, Ağustos 06). *KKTC Belediyeler Yasası*. www.mahkemeler.net:

<http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx> adresinden alındı

65/2007. (2016, Ağustos 06). *KKTC Belediyeler Personel Yasası*.

www.mahkemeler.net: <http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>

adresinden alındı

Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi(24),

133-164.

Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal*

Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. Sakarya: Sakarya

Yayıncılık.

Anayasa, K. (2016, Ağustos 1). *KKTC Anayasa*. www.mahkemeler.net:

<http://www.mahkemeler.net/cgi-bin/anayasa.aspx> adresinden alındı

Bağce, P. E. (tarih yok). Sürdürülebilir Kalkınma ve Gündem 21. *TASAM*.

Balcıoğlu , H., Atan, T., Ağa, M., & Berberoğlu , A. (2016, Ağustos 24). *Kıbrıs Türk Ticaret Odası*. www.ktto.net: http://www.ktto.net/wp-content/uploads/2016/03/KTTO-Rekabet-Edebilirlik-Raporu-2015-2016.pdf adresinden alındı

Başdelioğlu, M. (2005, Haziran). Sürdürülebilir Gelişme ve Kent (Yerel Gündem 21 Örneğinde). *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.

Bilgin, D. M. (2002). Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 313-330.

Bozlağan, R. (2002, Ocak). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesine Giriş. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11(1).

Çorakçı, Ç. B. (1989, Eylül). Ortak Geleceğimiz- Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu. Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.

DPÖ, K. (2016, Ağustos 09). *KKTC Devlet Planlama Örgütü*. www.devplan.org: http://devplan.org/Frame-tr.html adresinden alındı

DPÖ, K. (2016, Ağustos 19). *KKTC Devlet Planlama Örgütü*. www.devplan.org: http://devplan.org/Belediyeler/Yerel%20Yonetimler-2006-14.pdf adresinden alındı

ec.europa.eu. (2016, Ağustos 21). *Temsilciliği, Avrupa Komisyonu Kıbrıs.*

ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/cyprus/business-funding/funding-tc_tr
adresinden alındı

eucoordination.org. (2016, Ağustos 20). KKTC Avrupa Birliği Koordinasyon
Merkezi: <http://www.eucoordination.org/kktc-ab.html> adresinden alındı

Fenton, P. (2014). Kentsel Sürdürülebilirliğin Bes Faktörü (Five Factors for urban
sustainability-...). *Bitirme Tezi.* Sweden: Linköping University.

Goodland, R. (1995). The Concept of Environmental Sustainability. *Annual Review
of Ecology and Systematics*(26), 1-24.

Güneş, M. (2004). Yerel Gündem 21 "Ulusal" Kentlerden "Küresel" Köylere. *Detay
Yayıncılık.*

Hazine. (2016, Ağustos 10). *KKTC Maliye Bakanlığı.* <http://www.maliye.gov.ct.tr>:
<http://www.maliye.gov.ct.tr/i/mozka/hazine/raporlar/GGG201512.pdf>
adresinden alındı

KEİ. (2016, Ağustos 21). *T.C. Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi.*
www.yhb.gov.tr: <http://yhb.gov.tr/belediyelere-yard%C4%B1m-projesi/>
adresinden alındı

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü.* Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R., & İşcioğlu, D. (2009, Ekim). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ve Avrupa Birliği Yardımları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 18(4), 67-87.

Kendirci, B. (2013). Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Aarasında İmzalanan Ekonomik Programlar ve Özellikleri. *EkoAvrasya*, 255-320.

Mengi, A., & Algan, N. (2003). *Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme AB ve Türkiye Örneği*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Palabıyık, Y. D. (2005). Sürdürülebilirlik ve Yerel Yönetimler: Uygulanabilir ve Ölçümü Üzerine. H. Özgür, & M. Kösecik içinde, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I: Reform* (s. 611-627). Ankara: Nobel Yayınları.

Şafaklı, O., & Güray, E. (2004). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) Belediyelerin Mali Yapısı ve Temel Sorunları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 13(2), 47-62.

Şafaklı, O., & Güray, E. (2005). KKTC Belediyeciliğinde Ölçek Yapısının Finansal Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 12(1).

T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği, Y. (2015). *2014 KKTC Ekonomi Durum Raporu*. Lefkoşa: T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği.

Taskın, D. (2013, Ocak). Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Kayseri Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri.

Tosun, E. K. (2009, Temmuz). Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri.

Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 5(2).

Zborel, T. (2010, June). Sustainable Cities: 10 Steps Forward. *National League of*

Cities Municipal Action Guide.

Zengin, E., Başkurt, M., & Es, M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma.

Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2), 95-124.

EKLER

3.2.4 EK 1: Yerel Yönetimlerin Sürdürülebilir Gelişmede Etkinliği: Kuzey Kıbrıs Uygulaması

İşletme Yönetimi bölümü yüksek lisans tez kapsamında yapmış olduğum bu araştırmanın amacı “KKTC’nin Sürdürülebilir Gelişmesinde Yerel Yönetimlerin Etkinliği”nin belirlenmesidir. Bu anket 2002 yılında Dr. Mustafa Bilgin tarafından “Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması” başlığı ile Türkiye’de uygulanmıştır. Yazarın izni ile kullandığımız söz konusu anket çalışma kapsamımızda KKTC’ye özeline yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye etkisi başlamında uyarlanmıştır.

Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü size uygun olan seçeneği belirtiniz. Bu ankette verilen görüşler sadece araştırma için kullanılacaktır. Ankete göstereceğiniz ilgi ve samimi cevaplarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve
Araştırma Enstitüsü
İşletme Yönetimi Bölümü
Doç. Dr. Deniz İŞCİOĞLU
Tuğba SİN

Demografik Özellikler

1. Çalıştığınız Kurum: Yalnızca bir şık işaretleyin.

- Kamu
- Yerel yönetimler
- Özel sektör
- Sivil Toplum Kuruluşu
- Üniversite
- Diğer:

2. Bölgeniz:

- Lefkoşa
- Gazimağusa
- Girne
- Güzelyurt
- İskele

Yaş: 20-30 () 31-40 () 41-50 () 51 ve Üzeri ()

Eğitim Durumu: İlköğretim () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

Gelir Düzeyi:

() 1200-1700

() 1700-2000

() 2000-3000

() 3000 ve üzeri

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

1. Sizce Sürdürülebilir Gelişmenin Ölçüsü Nedir?

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5	6
Seçenekler 						
Fabrika ve işyeri sayısının çokluğu						
Kentli nüfusun çokluğu						
İlden yapılan ihracatın sürekli artış göstermesi						
Eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetlerinin sürekli artması						
İstihdam oranının yüksek olması						
Kişi başına düşen milli gelir						

2. KKTC şartlarına göre bölgenizin sürdürülebilir gelişmişlik düzeyi aşağıdaki gruplardan hangisinde yer alır?

Seçenekler	
Orta düzeyde kalkınmış	
Kalkınmış	
Az kalkınmış	
Geri kalmış	

3. Bulduğunuz bölgenin sizce önemli sorunları nelerdir? Önem sırasına göre sıraladınız.

Önem Derecesi →	1	2	3	4	5	6	7	8
Seçenekler ↓								
Konut yetersizliği								
Altyapı yatırımlarının yetersizliği								
Sanayi yatırımlarının yetersizliği								
Toplu taşıma								
Sosyo-kültürel etkinliklerin yetersizliği								
Çevre kirliliği								
Spor alanlar, park ve yeşil alanlar								

4. Bölgesel Sürdürülebilir gelişmeyi sağlamada aşağıdaki yerel kurumlardan hangisini lider bir kurum olarak görüyorsunuz?

Seçenekler	
Belediye	
Sivil Toplum Kuruluşları	
Kaymakamlıklar	
Üniversiteler	
Ticaret ve Sanayi Odaları	

5. Sürdürülebilir gelişmenin gerçekleşmesi için Yerel Yönetimlerin diğer yerel kurumlarla bir araya gelebileceklerine inanıyor musunuz?

Evet Hayır

6. Bölgedeki yerel yönetimler tarafından ele alınması gereken öncelikli sorunlar nelerdir? Önem sırasına göre numaralandırınız.

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5	6	7	8
Seçenekler 								
Altyapı ve kanalizasyon								
Otopark								
Toplu taşıma								
Çöp sorunu ve temizlik								
Spor, park ve yeşil alanlar								
Şehir içi yolların bakımı								
Çevre kirliliği								
Diğer								

7. Bölgedeki yerel yönetimlerin sürdürülebilir gelişmeye yönelik olarak yaptığı kanalizasyon, su, park vb. altyapı yatırımlarını yeterli görüyor musunuz?

☐	Evet
☐	Kısmen Evet
☐	Hayır

8. Sosyal ve kültürel altyapı hizmeti olarak bölgenize yapılan fuar, festival vb. tanıtım faaliyetleri hakkındaki düşünceniz nedir?

☐	Daha çok yapılmalı
☐	Fikrim yok
☐	Yeterince yapılmakta
☐	Gereksiz

9. Yerel yönetimler bölgenizin sürdürülebilir gelişmesine yeterince destek veriyor mu?

☐	Evet
☐	Hayır

Cevap hayır ise neden kaynaklanmıştır;

☐	Yönetimin yetersizliğinden
☐	Kaynak yetersizliğinden

10. Bölgenizde sürdürülebilir gelişmeyi engelleyen faktörler nelerdir? Önem sırasına göre sıraladığımız.

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5
Seçenekler 					
Bilgi ve teknolojinin yetersizliği					
Girişimcilik ruhunun yeterince gelişmemiş olması					
Ortaklık ve birlikte hareket etme anlayışının noksanlığı					
Kamusal desteklerin yetersizliği					
Sermaye birikimi yetersizliği					

11. Bölgenizdeki Yerel Yönetimlerin KKTC şartlarında merkezi yönetimden yeterince kaynak aldığını düşünüyor musunuz?

☐	Fazlasıyla
☐	Yeterince
☐	Yetersiz

12. Girişimcilerin bölgede yatırım yapmalarının nedenlerini sıralayınız.

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5	6
Seçenekler 						
İş gücünün bol ve nitelikli olması						
Bölge insanı olmak						
Pazara yakın olmak						
Altyapı imkanlarının uygunluğu						
Kaynaklara yakın olmak						
Diğer						

13. Bölgenizde sanayinin geliştirilmesinde yerel yönetimlere düşen görevler neler olmalıdır?

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5	6
Seçenekler 						
Teknik altyapı, su, kanalizasyon, ulaşım ve benzerlerini gerçekleştirmek						
Fuar, festival vb. faaliyetlerde yörenin dünyaya tanıtılmasını sağlamak						
Bürokratik engellerin ortadan kaldırılmasına aracılık etmek						
Sermaye birikiminin oluşturulmasında doğrudan ve dolaylı katkı sağlamak						
Bilgi ve teknolojinin sağlanmasında öncü olmak						
Sanayicilere yörenin üstün yönleri hakkında bilgi vermek						

14. Bölgenizde girişimcilik kültürünün gelişmesini engelleyen unsurlar nelerdir?

Önem Derecesi 	1	2	3	4	5
Seçenekler 					
Dar görüşlülük					
Yörede kamu kuruluşlarının çokluğu					
Eğitim kurumlarının iş hayatlarından kopuk oluşu					
Girişimcilerin birbirlerini engellemeleri					
Bölge insanının devletten iş beklemesi					